

PROVIEŇ

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS SLOVÁKOV V CHORVÁTSKU

01/2013

SAVEZ SLOVAKA
ZVÁZ SLOVÁKOV

Vážení čitatelia

Koordinačná porada v Smoleniciach

Skanzen na Kysuciach

Páračky v Jurievci

Darinka Labudíková – folkloristka telom i dušou!

Osobnosti Slovenska

PRAMENĚN

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS
SLOVÁKOV V CHORVÁTSKU
XXII. ročník

Redakcia:

šéfredaktor prof. Andrej Kuric
tel.: 031 503 311
e-mail: andrija.kuric@os.t-com.hr
zástupkyňa šéfredaktora prof. Božena Dasovićová

Jazyková úprava
prof. Ján Širka
prof. Božena Dasovićová

Tajomníčka Branka Baksová

Graficko-technická úprava
R. a S. Hohoš

Dopisovatelia:

dípl. ing. Josip Kreičik
Marica Tisaj
dípl. oec. Zdenka Uzel
Vjera Baksa
Boženka Čermák
prof. Samir Slivka
Anđela Majdiš
Anica Popović
Margita Rekić-Grolmusová
Zlatko Jevak
dípl. ing. Branko Prišč
A.M. Kuric
Tanja Matota
Nikola Čiš
Barbara Čuha
prof. Pavel Treger

Adresa redakcie a vydavateľ:

Savez Slovaka – Zváz Slovákov
Braće Radića 68 (PP 39)
HR-31500 NAŠICE
Telefón/fax: +385(0)31 613 433
E-mail: savez-slovaka@os.htnet.hr
www.savez-slovaka.hr

Tlač: TISAK tiskara i
knjigovežnica Našice d.o.o.
Kralja Tomislava 4, Našice
Telefón: +385(0)31 613 354

Periodicita a náklad:

Mesačník, 750 výtlačkov

Bankový-účet:

2500009-1102027880
HYPO ALPE-ADRIA BANK d.d. Osijek
(Pobočka Našice)

Titulná strana:

MS Osijek, J. Kreičik

Registrácia:

ISSN 1330-0512

Tiskovina **PRAMENĚN** je finansijski pomagana iz Državnog proračuna Republike Hrvatske, putem Savjeta za nacionalne manjine za 2013. godinu.

Pojedini članci izražavaju osobna mišljenja i poglede autora i ne moraju nužno biti u skladu s mišljenjima i stavovima redakcije i izdavača. Redakcija zadržava pravo izmjene tekstova ili dijelova teksta. Slike se po želji vraćaju.

Vážení čitatelia,

rok 2012 je za nami a my sme už dobre vkročili do 2013. roku. Rok 2012 bol pre Slovákov v Chorvátsku, a zvlášť pre maticiarov, rok v ktorom sme si pripomenuli 20 rokov existencie, svojej samostatnosti a samobytnosti. Pred 20 rokmi, keď sa zakladala Matica slovenská, mnohí hovorili nechajte ich, veď o par mesiacov ich nebude, no stalo sa to práve naopak. Matica slovenská-Zváz Slovákov sa rozrástol do zeleného košateho stromu, ktorý bujnie, rastie a zmáha sa. Je pravda, že boli i búrky a nečas, ktoré útočili na tento košatý strom. Stalo sa, že sa aj dajaká haluz zlomila a museli sme ju odpíliť, iné boli nalomené a museli sme ich vyličiť. Náš strom Maticazváz, aj dnes stojí pevný, zelený, košatý a pripomenuli sme to koncom októbra minulého roku na oslavách 20. výročia Matice-zväzu. Tu sme ukázali a pripomenuli vynikajúce výsledky našej práce na národa roli dedičnej. V prvom rade našim členom, členom Matíc a zväzu, a spoločensko-politickým predstavi-

teľom nášho štátu a predstaviteľom Slovenska, ktorí podporujú duchovne i finančne naše projekty. V minulom roku zväz a Matica slovenské mali viac ako 300 akcií. Boli to zvlášť vycibrené kultúrno-umelecké programy, práca s mládežou, vydateľská práca a práca na poli svojbytnosti.

No v minulom roku, hoci bol ťažký, náročný, recesne sme ho zvládli. Pred nami je ešte jeden rok, ktorý bude azda ešte náročnejší, no dúfam, že nám nechýba odvaha a sila pracovať aj v tomto roku na roli dedičnej. Aj tohto roku máme v pláne splniť naše úlohy, úlohy zväzu, Matíc a SKC, ktoré sme si dali do nášho ročného plánu.

MS Našice usilovne pracuje na organizácii Plesu Slovákov a priateľov, Našički Slováci svojmu mestu. Istotne sa nám predstaví aj niekoľkými výstavami počas roku. Zväzové valné zhromaždenie bude tohto roku koncom marca asi v Našičiach. Detská prehliadka slovenského folklóru bude 4. mája v Josipovci. Okrem toho maticári z Josipovca organizujú aj podujatie Slováci do Drlaku. V máji budú mať maliarsku kolóniu členovia MS Jurievec. Literárno-recitačnú prehliadku žiakov základných škôl bude mať na starosti ZŠ V. Nazora Nova Bukovica a MS Míľovce 11. mája. V októbri maticári z Míľoviec budú mať aj Dni kukurice. Prehliadka slovenského folklóru v Chorvátsku bude tohto roku v Rijeke začiatkom júna. No členovia MS Rijeke budú mať aj Dni slovenskej kultúry v Rijeke. Na Detve nás predstavia členovia MS Markovec, ktorí chystajú v septembri aj Večer poľsniakov. V Du-

Členovia VV Zväzu Slovákov

Foto: A. M. Kuric

lovciach na medzinárodnom detskom folklórnom festivale nás budú v júli predstavovať členovia MS Jakšič, ktorí taktiež v júli budú mať aj kultúrne podujatie Slováci Slovákom. Hostelia Festivalu slovenských piesní a hudby budú matičiari MS Ilok. Okrem toho MS Ilok bude organizovať Ilocké leto a divadelné predstavenie. MS Radoš bude mať zábavu na Štefana, maškarný ples, májové obyčaje. MS Zokov Gaj Driapanie peria a Žatevné obyčaje a oslavy 10 výročia Matice. MS Jelisavec bude mať Večer korbáčikov, MS Osijek Vianočný kon-

cert, MS Lipovľany Lipovlianske stretnutia, MS Záhreb literárne večierky, MS Meďurič otvorenie kultúrneho domu, MS Soľany Dni Slovákov v Soľanoch. MS Osijek, Markovec a Soľany oslávia 20 rokov činnosti. Vydáme aj niekoľko kníh a predstavíme sa Slovensku svojou kultúrno-osvetovou prácou. SKC sa bude snažiť o renováciu budovy... Spolupracovať budeme s Ústrednou knižnicou Slovákov v Našiciach, ÚSZZ, MŠVVaS Chorvátska, MŠVVaS SR, Maticou slovenskou, mestom Nitra a doma so všetkými spoločensko-politickými

subjektmi: Radou pre nár. menšiny, župami a obcami, v ktorých pôsobia zväz a Matice slovenské.

Náš kultúrno-spoločenský časopis Slovákov v Chorvátsku Prameň aj tohto roku vás bude informovať o všetkých sférach spoločenského života Zväzu Slovákov, slovenských Matíc a o živote našej národnostnej menšiny v Chorvátsku, o Slovensku, o jubileách v tomto roku. Nech nás aj v tomto roku Pán požehná zdravím, láskou a jednotou!

(Predseda zväzu Andrej Kuric,
A. M. Kuric)

Edukatívni seminar u Daruvaru

Foto: A. M. Kuric

Pozdrav V. Bileka, zastupníka u Hrvatskom parlamentu

Gospodin Vladimir Bilek, naš zastupnik za češku i slovačku nacionalnu manjinu u Hrvatskom saboru organizirao je u suorganizaciji sa Savjetom za nacionalne manjine RH uz stručnu pomoć predsjednika Aleksandra Tolnauera i predstojnika Stručne službe Savjeta Tibora Varge u Daruvaru 5. siječnja 2013.

godine jednodnevni edukativni seminar za predstavnike svih Matice slovačkih i Čeških beseda „Seminar o programima udruga i ustanova nacionalnih manjina i podnošenje godišnjih izvještaja udruga za 2012. godinu“. Riječi dobrodošlice uputio nam je domaćin gosp. Bilek te kraći uvod u stručni seminar, nakon

čega su se mnogobrojnim nazočnima obratili predavači gospoda Tolnauer i Varga, koji su nas uz ostalo upoznali o Kriterijima za odabir programa udruga koji će se sufinancirati u 2013. godini i mogućnosti proračuna (koji je ove godine umanjen za nešto manje od 6% nego 2012. godine) Savjeta za nacionalne manjine, naglasivši da će sufinanciranje bitno ovisiti o podnesenim financijskim izvješćima za 2012. godinu. Nakon toga je gosp. Tibor Varga, zamjenik predstojnika Stručne službe Savjeta prezentirao „Predstavljajući načina izvještavanja o ostvarivanju programa sufinanciranih u 2012. godini i podnošenja financijskih izvještaja o namjenskom utrošku sredstava na osnovu Odluke Savjeta za nacionalne manjine „N.N.“br. 45/2012“.

Bio je ovo jedan vrlo konstruktivan seminar i dijalog na kojem su predstavnici naših udruga imali prilike postavljati pitanja u otklanjanju nejasnoća pri podnošenju izvješća i prilika za druženje s nadom i željom da budu što češće.

(V. Baksa)

Foto: A. M. Kuric

Sudionici seminara

Foto: M. Gržinić

Sudionici

Slovenská republika oslávila 20. výročie prijatia ústavy

Slovenská republika si 1.1.2013 pripomenula 20. výročie prijatia ústavy Slovenskej republiky, ktorá sa stala najvyšším zákonom neskôr vzniknutého samostatného suverénneho štátu. Slovenská národná rada ju prijala 1. septembra 1992.

Pred 20 rokmi prijala Slovenská národná rada Ústavu Slovenskej republiky. Z prítomných 134 poslancov za jej prijatie hlasovalo 114 poslancov, 16 boli proti a 4 poslanci sa hlasovania zdržali. Následne bola ústava o dva dni neskôr slávnostne podpísaná na Bratislavskom hrade vtedajším predsedom vlády Vladimírom Mečiarom a predsedom Slovenskej národnej rady Ivanom Gašparovičom.

Ústava, ako základný zákon štátu, získala nadradené postavenie voči všetkým ostatným zákonom, prijatým v Národnej rade Slovenskej republiky. Určuje základné zásady spoločenského, politického, hospodárskeho zriadenia, ako aj základné princípy fungovania štátnej

moci. Väčšia časť nášho základného zákona vstúpila do platnosti až 1. januára 1993 spoločne so vznikom samostatnej Slovenskej republiky.

Počas 20 rokov svojej existencie prešla ústava viacerými zmenami. Posledná zmena sa týkala zrušenia trestnoprávnej imunity poslancov Národnej rady s platnosťou od dnešného dňa. Mnohí poslanci navrhujú aj ďalšie ústavné zmeny, týkajúce sa napríklad zníženia počtu poslancov v parlamente, zavedenia zásady len jedného mandátu alebo rozšírenia kompetencií prezidenta.

Podľa prezidenta Ivana Gašparoviča prijatie ústavy dokazuje, že sme dozreli ako kultúrna entita a slovenský národ sa mohol vymedziť ako subjekt medzinárodného práva. Na slávnostnej schôdzi Národnej rady k 20. výročiu prijatia ústavy sa taktiež vyjadril, že ústava je otvorený dynamický systém nástrojov na základe celospoločenskej zmluvy. Podpredsedníčka Národnej rady SR Renáta

Zmajkovičová zdôraznila, že ústava je dokumentom opierajúcim sa o občiansky a národný princíp. Bola vytvorená pre občanov, ktorí prezentovali svoj záujem žiť v demokratickej, zvrchovanej a právnej republike. Nevyhnutné však je, aby snahy o jej zmenu, prípadne prijatie novej ústavy nevytvorilo atmosféru politického boja a rozdelenia spoločnosti.

Súčasná Ústava Slovenskej republiky pozostáva z preambuly, deviatich hláv a 156 článkov, v rámci ktorých sú garantované základné ľudské práva a slobody, vrátane práv politických, hospodárskych, sociálnych, kultúrnych, práv národnostných menšín a etnických skupín, práva na ochranu životného prostredia a kultúrneho dedičstva a práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň definuje právomoci a postavenie jednotlivých zložiek štátnej moci na základe jej horizontálnej delby na legislatívu, exekutívu a súdnictvo.

(pripravil A.M. Kuric)

MATICA SLOVENSKÁ NAŠICE

Vás pozýva na manifestáciu

„Z kopaníc do Našíc“

8. februára 2013 o 20.00 hodine
Hotel „Park“ Našice,

ktorou začína celoročné podujatie Matice slovenskej Našice
NAŠICKÍ SLOVÁCI SVOJMU MESTU

Hudba: Željko Lončarić Žec a TS "Sitan vez"
aj hudobné prevkapanie.

Cena vstupenky s večerou: 105,00 kn

Podporovatelia manifestácie: Rada pre národnostné menšiny CHR a Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí SR

Koordináčna porada v Smoleniciach

Foto: A. M. Kuric

Diskusia na porade

Predstavitelia Slovákov z Chorvátska sa zúčastnili v januári na konzultačnej porade pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorú organizoval odbor vládnych štipendií, akademických mobilít a krajanov MŠVVaŠ SR. Na schôdzi boli predstavitelia z Chorvátska, Maďarska, Rumunska, Srbska, Ukrajiny a Poľska. Porada bola v krásnom smolenickom zámku, ktorý bol v tom čase pokrytý snehom.

Cieľom pripravovaného stretnutia bolo informovať predstaviteľov Slovákov v zahraničí o pripravovaných podujatiach na podporu bilingválneho vzdelávania na školách v zahraničí pre pedagógov a žiakov uskutočnených s finančnou podporou MŠVVaŠ SR v roku 2013.

Program porady sa dotýkal týchto okruhov: práca s on-line aplikáciami portálu eduabroad.sk; vládne štipendia na školský rok 2013/2014; obsahové zmeny a inovácie ponúkaných programov; školy v prírode, ich obsahové zameranie a termíny; predmetové súbory; podujatie spojené s ocenením víťazov celoštátnych súťaží v žiackej tvorbe

a predmetových olympiádach; detská univerzita; letné školy s odborným zameraním (podľa aktuálneho záujmu o konkrétne odbory budú kurzy zaradené do ponuky roku 2013) pre vekovú kategóriu 13 – 17 rokov; letné kurzy slovenského jazyka; letný jazykovo-odborný kurz pre uchádzačov o vysokoškolské štúdium v SR; ponuka programu celoživotného vzdelávania pedagógov vyučujúcich v slovenskom jazyku všeobecnovzdelávacie predmety, výchovy a slovenský jazyk, jeho obsahové zameranie, termíny a miesto konania jednotlivých podujatí; kurzy s odborným zameraním (podľa aktuálneho záujmu o konkrétne odbory budú kurzy zaradené do ponuky roku 2013); spolupráca so SAS-Centrom pre slovenčinu ako cudzí jazyk FF UK Bratislava – VII. ročník seminára Slovenčina ako cudzí jazyk.

Poradu pracovných rokovaní koordináčnej porady otvorila Dagmar Hupková RO VŠAMK MŠVVaŠ SR, ktorá hovorila o programoch uskutočnených v roku 2012 a podala rámcové zameranie vzdelávacích programov na rok 2013. Taktiež sa hovorilo o zapojení elektro-

nických médií do vzdelávacích programov, aplikácii výsledkov výskumu v oblasti vzdelávania a podala sa aj informácia o príprave medzinárodnej konferencie Slovenčina vo svete – súčasný stav a perspektíva. Hovorilo sa aj o štipendiách vlády SR pre študentov Slovákov žijúcich v zahraničí na akademický rok 2013/2014. O vládnych štipendiách hovorila pani Pacanovská. Prezentácie konkrétnych ponúk, vzdelávacích programov pre ZŠ a SŠ a pre učiteľov na rok 2013 podali predstavitelia Univerzity M. Bela z Banskej Bystrice, Univerzity Komenského Bratislavy, Centra ďalšieho vzdelávania UK.

Delegáti zahraničných Slovákov sledovali ponuky a nakoniec v diskusiách podali svoje videnie a pripomienky k jednotlivým projektom a návrhy. Poďakovali sa za veľkú pomoc MŠVVaŠ SR, ktorou ministerstvo spolu s ÚSZZ podporuje tieto projekty. Poradkyňa predsedu ÚSZZ pani Vilma Prívarová zdôraznila, že sa úrad bude aj naďalej podieľať na financovaní týchto projektov.

(A. M. Kuric)

Smolenický zámok

Prednáška pani D. Hupkovej

Foto: A. M. Kuric

Slovenský kultúrny dom

Foto: A. M. Kuric

Pred budovou Slovenského domu

Pred 60 rokmi, presne 27. decembra 1952, v Iloku Slováci si na Solgovom dvore dali do užívania budovu Slovenského kultúrneho domu. Tradíciou je, že ilockí Slováci na pamiatku tejto udalosti na Jána 27. decembra už roky chystajú divadelné predstavenie. Ak sa im náhodou nepodarilo prichystať vlastné divadelné predstavenie, povolali si divadelný súbor z okolitých slovenských osád z Vojvodiny.

No vráťme sa trochu do minulosti. Slováci v Iloku túžili po novej budove slovenského domu. Cirkevný zbor v roku 1932 ponúkol slovenským spolkom starú budovu oproti fare na Solgovom dvore na cirkevnom pozemku pre čítareň. Spolkári to prijali. Odvtedy tu bola čítareň a členovia sa mali kde schádzať.

Bola to staršia budova, v ktorej bola jedna veľká miestnosť, jedna predizba a jedna malá izba. V tej malej miestnosti neskôr bývala mamička Cýrova s deťmi. Ona bola i domovníčka. V tomto dome sme sa najviac schádzavali cez zimu. Niekedy sme vyšivali, štrikovali, niekedy prišla i pani učiteľka Verešová a čítala nám slovenské knihy. Pán farár Ivan Vereš učil nás hrať divadlá. Skúšky niekedy boli i v slovenskej škole. Hudobníci sa tu učili hrať na hudobných nástrojoch. Báci Ďuro Dubovský nám hrával na takej malej harmonike a my sme tancovali. Organizovali sa tu i tanečné zábavy v nedeľu, sobotu, vo sviatok. Zo začiatku sme nemali elektrinu, ale nám svietila petrolejová lampa. S nami bol vždy niekto zo starších zo spolku. Tu sme sa schádzavali, pokiaľ sme si nepostavili budovu Slovenského národného domu, a bolo to roku 1952.

V roku 1952 sa vytvorili priaznivé podmienky pre budovanie Slovenského domu. Jozef Stupavský, vtedajší predseda SKOS Ľudovíta Štúra, vo svojom člán-

ku uvádza, že kultúrno-osvetová práca ilockých Slovákov sa konala v malej, takmer nehygienickej miestnosti. Keď bolo trochu väčšie zhromaždenie ľudí, nemohli sa vrátiť dnu. Keď boli mládežnícke stretnutia, mnohí stáli vonku. Na výborovej schôdzi (1951), keď bola reorganizácia spolku, začali sme rozmýšľať o výstavbe Slovenského domu. Vrchnosti nám ponúkli materiál na stavbu, Slovenská evanjelická cirkev nám „darovala“ pozemok a finančnú pomoc sme dostali od spoločensko-politických organizácií Iloka a okolia, ako i od štátu, a taktiež od mnohých pracovných organizácií Iloka. Slováci svojou obetavou prácou darovali domu 1000 pracovných dní.

Projekt budovy Slovenského domu urobil ilocký architekt Julije de Luca, hlavným majstrom murárom bol Pavol Kováč.

Na jar 1952 sa začali práce a v tom istom roku (27. decembra) slávnostne otvorili budovu Slovenského národného domu.

Ilockí Slováci prvýkrát počas svojho jestvovania spoločne oslávili Nový rok vo svojom novom kultúrnom dome. Pri tejto príležitosti ilockí divadelníci zahráli detskú hru Sedliak a vlk. 2. februára divadelná odbočka usporiadala divadelné predstavenie Slovenská sirota a 22. februára bolo valné zhromaždenie KOS Ľudovíta Štúra, kde sa vyzdvihlo, že najaktívnejšia bola divadelná odbočka, ktorá nacvičila štyri nové divadelné hry a to: Náš pán minister, V ochrane Napoleona, Matka a Slovenská sirota. Predsedom spolku sa stal Jozef Stupavský.

V Ilokom vjesniku zasa čítame: S prácou začala hudobná odbočka a bola otvorená knižnica, ktorá má 560 kníh. Otvorená je každý deň. Okrem kníh sa môže čítať denná tlač. Mládežníci sa tu stretávajú, hrávajú rôzne spoločenské

hry, spievajú, tancujú, počúvajú rádio. Divadelná odbočka úspešne pracovala a vystúpila s divadelným predstavením Strýko. Tanečná odbočka vystúpila toho roku až deväťkrát. Taktiež sa zvýšil počet členov z 93 na 153.

Vyriešením priestorovej otázky začal spolok pracovať ešte intenzívnejšie vo svojej kultúrno-osvetovej činnosti. Z roka na rok SKOS silnel kvalitou kultúrneho programu a počtom členov. S divadelnými predstaveniami, tancami a spevmi sa zúčastňoval na mnohých podujatiach, prehliadkach a festivaloch doma i v zahraničí.

Priestory Slovenského domu po rokoch nestačili na všetky aktivity, ktoré sa konali v tejto budove. Začalo sa rozmýšľať o dostavbe. Na iniciatívu tajomníka Jozefa Čermáka sa roku 1979 začali práce. Vybudovala sa miestnosť pod javiskom, miestnosť pre kroje a knihy a toalety. Finančnú pomoc poskytol štát. Do dostavby domu boli zapojení aj mnohí členovia spolku.

V roku 1991 sa začala vojna. Budova Slovenského domu bola Slovákom miestom, kde sa schádzali, aby spoločensky trochu pookriali. Bolo to niekedy iba na krátku chvíľu. V dôsledku vojny Slovenský dom bol značne poškodený. Slováci nemali možnosť ho opraviť. Neboli potrebné prostriedky. A predsa i v takýchto podmienkach členovia SKOS pripravovali divadelné predstavenia, dakedy a zábavy, aby dokázali, že tu sú ľudia, ktorí vedia prekonať i najťažšie chvíle života.

Pre Ilok bolo hotovým šťastím, že v mierových silách Organizácie Spojených národov pôsobil Slovenský žienijný prápor, ktorý bol lokalizovaný v Lipiku a od jari 1996 v Borove, relatívne blízko Iloka, a šťastím bolo aj to, že docent Emil Horák z Bratislavy, ktorý v tom čase pôsobil ako lektor slovenského jazyka a

kultúry na Filozofickej fakulte v Záhrebe a pritom veľmi dobre poznal aj kultúrne pomery ilockých Slovákov, upozornil veľiteľstvo Slovenského žienijného práporu na ich ťažkú situáciu a potrebu opravy ich Slovenského domu. S tým cieľom aj priviedol (16. júna 1996) časť veliteľského zboru Slovenského žienijného práporu OSN do Iloka.

Oprava a rekonštrukcia Slovenského národného domu sa tak mohla začať. Slovenskí vojaci odborne dobre pripravení a s vynikajúcou technikou, ale i s hlbokými ľudskými kvalitami pri rekonštrukcii ilockého kultúrneho domu veľmi pomohli. Materiál zabezpečila humanitárna organizácia Európska humanitárna organizácia a GTZ, taktiež prostredníctvom Stredoslovenských lesov z Banskej Bystrice. Na projekte sa podieľala aj vláda Slovenskej republiky. S prácami sa začalo už v lete 1996. A nebolo slovenskej rodiny, ktorá

by nebola prišla a nepomohla pri rekonštrukcii domu.

Pri rekonštrukcii budovy Slovenského domu sa úplne vymenila strecha, hrady, povala, domurovalo sa niekoľko miestností, rekonštruovalo sa javisko, elektrický prúd a toalety. Osadili sa nové obloky, dvere. Zo západnej strany sa urobil podporný múr, vybetónoval sa dvor, urobilo sa letné javisko, osvetlenie a ústredné kúrenie. Humanitné organizácie SKOS-u darovali nábytok a technické pomôcky. Slávnostné znovuočtorenie sa konalo roku 24. augusta 1997.

Ako poďakovanie poskytovateľom materiálnej a duchovnej pomoci ilockí Slováci dali inštalovať v miestnostiach Slovenského národného domu pamätne tabule, ktoré pri znovuočtorení budovy odhalili Peter Galbreith a Billi Richardson.

V roku 2008 bolo prekryté strechou letné javisko, a vystavený prístrešok na

nádvorí. Každý rok sa, v rámci finančných možností, konajú opravy, úpravy, menšie rekonštrukcie (ohrada, schody, vstupná brána, prezliekareň).

Ilockí Slováci si vedia vážiť pomoc, ktorú dostali. Začali ešte intenzívnejšie pracovať. V budove Slovenského národného domu sa zhromažďuje mládež celého Dolného mesta. Aktívne sú odbočky: tanečná, divadelná, hudobná, spevácka a športová, v ktorých je zapojených vyše 150 žiakov. Slovenská mládež sa tu stretáva každý večer. Nacvičujú sa tance, spevy, divadelné predstavenia, hrá hudba, hráva sa stolný tenis, šachy či biliard. Mládež má možnosť naučiť sa pracovať na počítači, organizujú sa rôzne semináre a iné podujatia.

Dôležité je poznamenať, že do rôznych kultúrno-osvetových a športových odbočiek sú zapojení i chlapci a dievčatá iných národností.

(A. M. Kuric)

U susret Božiću, Ilok

Foto: V. Mudroh

Speváčky MS Ilok

V sobotu 15. decembra 2012 tanečníci MS Ilok vystúpili v programe U susret Božiću v organizácii KUD Julije Benešić z Iloka. Dievčence zatancovali karičky a ženská spevácka skupina zaspievala niekoľko vianočných pesničiek. V programe sa predstavila aj Anka Fábryová vianočným vinšom, ktorý prečítala spolu so

svojou vnučkou Martinou Mend'anovou. V programe ktorý sa konal pred početným obecnstvom v športovej hale v Iloku, ešte vystúpili: KUD Sloga Bapska, spevácka skupina Iločania, spevácka skupina Novi Vinodolski, ŠTS Feniks Osijek a, samozrejme, KUD Julije Benešić z Iloka.

(V. Mudroh)

Štefanská zábava

V stredu 26. decembra 2012 na Štefana, folklórna skupina MS Ilok vystúpila na Radoši. V plnej sále Slovenského domu ženská spevácka skupina zaspievala niekoľko pesničiek. Martina Mend'anová zaspievala tiež jednu pesničku a mládežnícka tanečná skupina zatan-

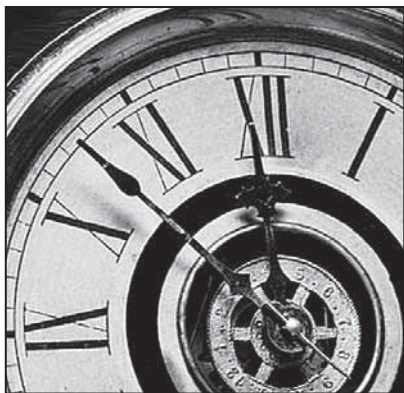

Foto: V. Mudroh

Tanečníci MS Ilok

covala tance z Parchovian a fl'askový. Tance boli v choreografii Jarmilky Mudrochovej a Anny Miksádovej a spevy na harmonike sprevádzal Željko Dubovskí. Predseda MS Radoš Štefan Mudroh všetkým najmladším deťom podielil vianočné darčeky a nakoniec do tanca hrala a o dobrú náladu sa postarala skupina Alesis. (V. Mudroh)

Ako na Nový rok, tak po celý rok

Nový rok má zvláštnu moc. I keď je to deň ako hociktorý iný, ľudia mu pripisujú magické schopnosti. Ktovie, či túto mágiu majú na svedomí naši predkovia alebo prirodzená ľudská vlastnosť, a to poverčivosť. Nahliadnime teda trochu do minulosti.

Vedeli ste o tom, že na Horehroní ľudia verili, že čo sa človeku silvestrovskú noc prisní, to sa mu aj splní? Všeobecne známe boli spôsoby predpovede počasia. Červené zore ráno na oblohe bolo predzvestou víchrice, búrky, neúrody a biedy. Drobný hustý dážď bol naopak symbolom hustých, plných klasov. Komu sa ráno kýchlo, ten sa mal v zdraví dožiť budúceho Nového roku. Dievča, ktoré tri razy na Nový rok spadlo, čo vzhľadom na časté poľadovice nebolo v tomto období nič neobvyklé, si mohlo byť isté, že sa do roka bude vydávať. Na Nový rok muselo byť v dome čisto a poriadok, aby to tak vyzeralo i po celý rok. Dokonca jednou z povier bol i zákaz práce, okrem najnevyhnutnejších robôt, pretože za to hrozil trest. Predovšetkým sa nesmeli prať. Ani bielizeň nesmeli byť vyvesená. Smeti sa von nevynášali z obavy, aby „nevymietli“ niekoho z domu, teda aby niekto cez rok nezomrel. Nesmeli sa šiť, lebo by sliepky neniesli vajcia.

Nielen ráno, ale po celý deň sa ľudia pozorovali, lebo verili, že podľa toho,

ako si človek v priebehu dňa počína, tak sa mu bude dariť aj po celý rok. Ak niekto napríklad ráno zaspal, tak mu bolo predpovedané, že sa po celý rok bude omeškávať s dôležitými prácami. Kto bol mrzutý, hašterivý, nahneváný, toho mala po celý rok sprevádzať zlá nálada. Preto si ľudia dávali pozor, aby sa nepovadili, neplakali a podobne.

Magickú funkciu malo na Nový rok i jedlo. Na Nový rok musela rodina sedieť pohromade za jedným stolom tak ako na Štedrý večer. Jedál malo byť toľko, aby sa každý mohol dosýta najesť, inak by cez rok hladovali. Podobne ako počas vianočných sviatkov, aj na Nový rok bolo súčasťou jedálneho lístku bravčové mäso symbolizujúce blahobyt. Na druhej strane ľudia nejedávali hydinu ani zajace z obavy, že im uletí alebo utečie šťastie. V južnejších oblastiach varievali šošovicu, ktorá symbolizovala mince, a teda bohatstvo. Na Spiši predstavoval majetok mak, a preto gazdiné piekli makové koláče. Na východnom Slovensku varili pirohy, aby mali tučné kravy. Rezance alebo šúľance zase mali zabezpečiť veľké obilné klasy.

Nie je to tak dávno, čo ľudia v tento deň včas ráno vstali, pričom zvykom bolo, aby muž doniesol v krhle čerstvú vodu, do ktorej matka vhodila oblátku so slovami: „*Moja bystrá vodička, nemám ťa čím obdariť, len týmto kúskom chlebička.*“ Gazda potom zaželel celej rodine: „*Prv je voda než oheň, daj, Bože, dobrý deň.*“ Všetci sa potom vo vode poumývali, až potom rozložili oheň a zažali svetlo. Následne vodu vyliali na ovocné stromy. Do vody bolo tradíciou hodiť peniaze, aby boli cez rok bohatí, a červené zdravé jablčko, aby aj oni boli celý rok zdraví.

Za dobré znamenie sa považovalo, ak do domu na Nový rok vstúpila mladá žena alebo dieťa. Stará žena znamenala naopak nešťastie. Každá hospodárka si

tento deň dávala obzvlášť pozor na hrnce. Keby sa jej nejaký rozbil, celý rok by bol naštrbený. Cez prah sa pokladala metla a kto prišiel do domu prvý, mal ju zobrat' a upratať na miesto. V prípade, že by to neurobil, znamenalo, že bude po celý rok nenapraviteľný leňoch.

Súčasnnosť nám priniesla možno to, že väčšina magických úkonov a povrových zákazov stratila svoju podstatu a čarovné poverčivé kúzlo, i keby sme sa mohli domnievať, že istým nepatrným spôsobom sa predsa len novoročné zvyky a tradície z minulosti pretavili i do nášho terajšieho sveta. Ved' i naďalej každý z nás verí v to, že sa Novým rokom začína azda lepšie, úrodnejšie a šťastnejšie obdobie, plné lásky, zdravia a spokojnosti. A aj keď už nechodíme skoro ráno po čerstvú vodu, nepechieme bohaté makové koláče a nekkladíme metlu pred prah dverí, snažíme sa k sebe správať čo najlepšie, zachovať si dobrú náladu, pokoj v rodine a v duši. A preto nezabúdajme, že nielen Nový rok môže byť magický, ale že každý deň má svoje čaro a kúzlo, len treba správne narábať s kúzelnou paličkou.

(S. Slivka)

Mama

Všetku radosť srdca aj seba si dala,
preto, milá matka, nech ti je večná sláva.
Život ubieha, roky letia,
ty si ma vždy milovala, tvoje som dieťa.
Bola si hrdinka, láskavá a milá,
ďakujem ti, že si mi to do srdca vstúpila.
Milovať ť ľudí, i svet celý,
a ľúbiť Pána Boha srdcom veselým.
To veru nie je žiadna fáma,
za všetko ti vďaka, milá mama.

Valentina

Oči joj plave bistre ko more
ja ih gledam a one zbore.
O Valentina ti vilo bajna
kosa ti duga prelijepa sjajna.
Ti drago dijete sve moje milo,
hodaj po svijetu sretno ti bilo.
Jutro nam svane i hlanan dan,
al toplo kažem sretan imendan.
(K. Smješka Rajković)

Výročné zhromaždenie

Foto: N. Čiš

Na výročnej schôdzi

19. januára 2013 sa konalo výročné zhromaždenie MS Zokov Gaj. Mal som česť otvoriť zhromaždenie a bolo mi veľkým potešením pozdraviť všetkých členov, hostí a sympatizantov Slovákov a našej slovenskej kultúry a popriať všetkým mnoho šťastia v roku 2013, v ktorom oslávime i desiate výročie pôsobenia MS Zokov Gaj. Desiatročné pôsobenie je predsa len nie krátkym obdobím, za ten čas sme zažili mnoho krásnych, ale i tých menej krásnych chvíľ. Prekrásny je pocit, keď si človek uvedomí, že účinkoval vo vytváraní nie-

čoho takého krásneho – a je to cieľavedomá činnosť zameraná na zachovanie a pestovanie slovenských piesní, tancov a zvykov. Musím tu pripomenúť, že nikdy nezabudnem (a verím, že ani ostatní účastníci) na veľmi príjemný zážitok keď sme po prvýkrát vystupovali v Iloku na festivale *Keď sa ruža rozvíjala*. Mali sme z toho veľké potešenie, v očiach všetkých našich členov svietila radosť a oduševnenie z toho, že môžeme pred obecenstvom zaspievať naše piesne zo Zokovho Gaja. Spozorovali to i všetci ostatní účastníci a obecenstvo. Preto nám

mnohí srdečne gratulovali. Náš vtedajší predseda Antun Klanica nás všetkých účastníkov zo Zokovho Gaja od veľkej radosti vybozkával. Boli to krásne zážitky, žiaľ, bolo i tých špatných.

Vráťme sa však teraz na tohtoročné výročné zhromaždenie. Na začiatku zhromaždenia sme najprv pozdravili všetkých svojich milých hostí, priateľov a našu mládež (naše nádeje – ako im my hovoríme). Na zhromaždení sa zúčastnilo 36 členov MS Zokov Gaj a asi desiat hostia a priatelia. Bola prečítaná správa o činnosti a finančná správa za rok 2012 a tiež i plán práce a finančný plán na rok 2013. Ohľadom tých plánov sme mali i malú diskusiu. Keďže sme si naplánovali veľmi ambiciózný plán práce, uzavreli sme, že ho pravdepodobne budeme musieť trochu upraviť, redukovať tie početné naplánované akcie. A tiež sme uzavreli, že aj tie naše cesty budeme musieť obmedziť a cestovať len na kratšie vzdialenosti.

V roku 2012 v našej Matici došlo k menšej kríze. Keďže naša dovtedajšia tajomníčka podala demisiu, museli sme zvoliť nového člena výkonného výboru a tiež i nového tajomníka. Zvolený je Marko Pavešić, ktorému gratulujeme a prajeme mu mnoho zdraru v práci.

Celý rok 2013 bude v znamení osláv nášho jubilea – 10 rokov pôsobenia MS Zokov Gaj.

Ešte by som chcel len jedno podotknúť: v čase keď sme sa začleňovali do zväzu, bol som veľmi šťastný, mal som pocit, že budeme členmi jednej rodiny, ale žiaľ, už po troch, štyroch rokoch som bol rozčarovaný zo správania niektorých jednotlivcov, ktorí seba považujú za „veľkých“.

(N. Čiš)

Nové ozvučenie a nové cédečko

Foto: T. Matota

Členovia MS Mílovce

Vďaka predsedovi Zväzu Slovákov prof. Andrejovi Kuricovi, ktorý napísal a zaslal projekt na Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí ohľadom financovania ozvučenia v Chorvátsko-slovenskom dome v Míľovciach, na adresu MS Míľovce z tohto úradu prišla dotácia v sume 1000 eur. MS Míľovce na ozvučenie vyčlenila i vlastné finančné prostriedky, a tak je nové ozvučenie kúpené.

11. decembra 2012 choreografka Daša Kralj Siladi a jej dlhoročný spolup-

racovník majster zvuku Ivica Martinović prišli do Míľoviec. Urobili nahrávku celoročnej práce členov MS Míľovce. Míľovčania majú teraz veľmi užitočné cédečko, ktoré im určite pomôže pri prípravách na budúce vystúpenia. O nahrávaní cédečka s pánom Martinovićom sa dohodla choreografka Siladi, ktorá nahrávanie v úplnosti i vyfinancuje. V ten istý deň pán Martinović nainštaloval nové ozvučenie v míľovskom Dome.

(T. Matota)

17 rokov činnosti MS Záhreb

Foto: Z. Jevak

Na výročnej schôdzi MS Záhreb

Matica slovenská v Záhrebe pripravila XVII. valné zhromaždenie v utorok 22. januára 2013. Po chorvátskej a slovenskej hymne, ktorú odspieval súbor Industrogradnja, správu o činnosti podal predseda Zlatko Jevak. Činnosť Matice bola bohatá. V minulom roku MS Záhreb pripravila osem literárnych spomienkových večerov, tri študijné zájazdy, jedno štvordenné, jedno trojdenné a jedno dvojdené. Vydali sme knihu autora prof. Dr. Matúša Kučeru Slováci a Chorváti cez históriu, a mimo plánu pripravili sme Vianočný koncert, na ktorom vystúpil SKUS LIRA z Lipovlián 11. decembra 2012.

Úspešne sme spolupracovali so Spolkom chorvátsko-slovenského priateľstva. Ako to povedal predseda Zlatko

Jevak, zo 150 prihlásených členov, na schôdzi prichádzalo najviac 50. Teraz v zimných mesiacoch je to ešte možné ospravedlniť, väčšina členov sú starší a majú strach, aby si nespôsobili nejaký úraz na klzkých chodníkoch, ale v lete to neplatí. Máme okolo tridsať členov, ktorí žijú mimo Záhrebu (Zaprešič, Veľika Gorica a Bjelovar). Členské si zaplatilo len 40 členov, a to je tiež nedostatočné. Program práce na 2013. rok bude bohatý, okrem deväť spomienkových večerov pripravujeme tiež tri študijné zájazdy. Prvý pripravujeme na 1. – 5. mája. Podľa plánu navštívime Trnavu, Martin, Oravský hrad, Oravskú priehradu, Bojnice a Nitru. Na Orave bude stretnutie s matičiarmi Oravy a koncert SKUS Korušina. Dohodli sme sa, že

pôjdu s nami traja predstavitelia Chorvátskej televízie, ktorí nám urobia CD o zájazde. Plánujeme vydať zborník o viacerých chorvátskych a slovenských autoroch a osobnostiach, ktoré sa zaslúžili o úspešné chorvátsko-slovenské vzťahy. Máme dobrú spoluprácu s rodinami Didoličovou, Stambukovou a Nižetičovou zo Seliec na ostrove Brač. Podporíme akciu, aby sa v Selciach otvorilo Múzeum Martina Kukučina. V marci (15. a 16.) pripravuje Spolok chorvátsko-slovenského priateľstva oslavu pri príležitosti 20 rokov slovenského štátu a aj matičiari sa pridajú.

Po ukončení valného zhromaždenia KUD Industrogradnja pod vedením prof. Tomu Zivkoviča odspieval niekoľko slovenských piesní. (Z. Jevak)

Vianoce v Sol'anoch

Foto: B. Čuha

Folkloristi MS Solany

Ako to v Sol'anoch býva každý rok vo vianočnom období, tak i v predvečer týchto sviatkov v roku 2012 členovia KUS-u Andrija Pekar zo Solian a členovia MS Sol'any obdarovali najmladších členov. Okrem detí, ktoré sú členmi KUS-u Andrija

Pekar, darčeky dostali i žiaci ZŠ Josipa Kozarca, čo navštevujú hodiny pestovania slovenského jazyka a kultúry. Niekoľko dní pred rozdelením týchto darčiekov v ZŠ Josipa Kozarca v Sol'anoch sa konal vianočný program, na ktorom sa zúčastnili ako každý rok

i žiaci navštevujúci hodiny slovenčiny v tejto škole, ktorí pripravili vianočný program v slovenskej reči. Ako to už býva, tí najmladší sa darčekom tešili najviac. V piatok 21. decembra 2012, keď deťom delili balíky, radosti nebolo konca-kraja. Oduševnenie a radosť najmenších boli také veľké, že vyplnili celú našu miestnosť pozitívnou energiou, práve tak, ako aj má byť vo vianočnom období. Balíky pre deti boli gestom, ktorým sme chceli ukázať, že si veľmi vážime mladučkých členov. Pravdaže, veľmi si vážime i tých starších, a preto sa usilujeme stále udržiavať srdečnú a priateľskú atmosféru v našom spolku. I v minulom roku sme mali byť, ako aj v predminulom, hostia na Vianočnom koncerte v Brčku v susednej Bosne a Hercegovine, ale pre rozličné prekážky, ktoré sa vyskytli, to sa nám znovu nevydarilo. Predsa veselá a slávnostná vianočná atmosféra nechýbala na našich stretnutiach v spolku.

(B. Čuha)

Skansen na Kysuciach

Foto: A. Kontrik

Obytný dom U Poništa

Múzeum kysuckej dediny Nová Bystrica – Vychylovka

Na severozápade Slovenska sa nachádzajú Kysuce, hornatá oblasť v povodí rieky Kysuca a jej prítokov. Z hlavných horopisných celkov tvoria oblasť na severe Moravsko-sliezske Beskydy a Jablunkovské medzihorie, na východe Kysucké Beskydy, na juhu Kysucká vrchovina, na juhu a západe Javorníky. Územie regiónu tvorilo aktívnu kontaktnú zónu viacerých etnických spoločenstiev (najmä Slováci, Česi a Poliaci) a možno ho rozčleniť na dolné Kysuce (okolie Kysuckého Nového Mesta), horné Kysuce (okolie Čadce) a Bystrickú dolinu, ktorá býva vnímaná aj ako východné Kysuce.

Múzeum kysuckej dediny – „skanzen“ sa nachádza v turisticky zaujímavej oblasti severozápadného Slovenska v pohorí Kysucké Beskydy, patriacej do Chránenej krajinskej oblasti Kysuce. Situovaný je v malebnom prostredí doliny Chmúra, v katastri obce Nová Bystrica – Vychylovka. Jeho jedinečná fauna a flóra spolu s prekrásnou ľudovou architektúrou vytvárajú pre návštevníkov neopakovateľnú scenériu. Organickou súčasťou skanzenu je úzkorozchodná historická **lesná úvratľová železnica** v dĺžke takmer 11 km, s unikátnym úvratľovým systémom celosvetového významu. Skanzen so železničkou spravuje Kysucké múzeum so sídlom v Čadci.

Urbanisticko-architektonická štúdia stálej národopisnej expozície v prírode vychádza z podrobného výskumu ľudovej architektúry na Kysuciach a zo skúseností európskych skanzenu. Pri jej koncipovaní sa prihliadalo na historické osídlenie Kysúc formou valaskej a kopaničiarskej kolonizácie. Prioritná bola záchrana najcennejších pamiatok ľudovej architektúry v obciach Rieč-

nica a Harvelka, ktoré mali zaniknúť z dôvodu výstavby Vodnej nádrže Nová Bystrica. Základný kameň skanzenu bol slávnostne položený 11. októbra 1974. Múzeum kysuckej dediny sa usiluje o rekonštrukciu sídelnej krajiny, prezentuje spôsob života a ľudovú kultúru na Kysuciach v období druhej polovice 19. a na začiatku 20. storočia.

Areál skanzenu má rozlohu 22 hektárov, na ktorých je postavených 35 objektov, z toho 15 vynštalovaných, 12 nevyňštalovaných a 8 objektov slúži na prevádzkové účely. Jednotlivé objekty pochádzajú z rôznych oblastí Kysúc, najviac z dnes už neexistujúcej zátopovej oblasti Riečnica – Harvelka a z obcí Oščadnica, Zborov, Klubina, Korňa, Dunajov. Objekty dokladajú viacero typov usadlostí vhodne zasadených do nového prostredia s prihliadnutím na ich pôvodnú funkciu.

Pastierske stavby – cholvarky

Na mieste sa zachovali pôvodné sezónne **pastierske stavby – cholvarky**, využívané v období letného pasenia dobytku. *Cholvarky* boli zväčša značne vzdialené od stálych sídiel ich majiteľov. Neskôr sa v ich blízkosti začala obrábať pôda. Zachované typy *cholvarok* sú jednoduché zrubové stavby bez podmurovky, nešpárované, so sedlovou strechou. Najjednoduchšie boli jednopriestorové a plnili hospodársku aj obytnú funkciu. V jednej miestnosti nocoval dobytok i ľudia. V skanzene je päť *cholvarok*, ktoré sú pomenované podľa pôvodných majiteľov. Dva *cholvakry* patrili **Šumským** a dva **Kolenovcom**. Jednu z vyspelejších foriem tohto typu staveb reprezentuje **Šul'avov cholvarok**, ktorý je postavený na kamennej podmurovke, s pivnicou a machom zašpárovanými obvodovými stenami z prikresanej guľ-

tiny. Skladá sa z obytnej časti s vlastným vykurovacím zariadením a priestoru na ustajnenie dobytku (v súčasnosti sú tam ovce).

Kaplnka Panny Márie Ružencovej a cintorín zo Zborova nad Bystricou

Sakrálne stavby zastupuje Kaplnka Panny Márie Ružencovej zo Zborova nad Bystricou, pochádzajúca pravdepodobne z 1. štvrtiny 19. storočia. Kaplnka pozostáva z dvoch častí – z lode a veže. Loď je ukončená poloblúkovitou apsidou. Vo veži sú dva zvony, väčší z nich bol v roku 1834 odliaty zvonárom Kajetánom Zeidlom v Trnave, menší bol vyrobený v roku 1918 v Trenčíne. V rámci veľkých nedeľných podujatí, organizovaných v skanzene, sa v areáli kaplnky konajú sväté omše. V objekte je možné na požiadanie konať svadobné obrady. Naľavo od kaplnky sa nachádza plastika sv. Jána Nepomuckého z Riečnice, vyrobená z pieskovca v 2. polovici 19. storočia neznámym ľudovým kamenárom.

Do Múzea kysuckej dediny boli prevezené aj náhrobníky z cintorína situovaného pri kaplnke v Zborove nad Bystricou. Najstaršie z nich sú datované do roku 1823, najmladšie sú z rokov 1923 – 1925. Na cintoríne sa zachovali prevažne liatinové kríže, vsadené do kamenných hranolov, ktoré nie sú narušené novšími úpravami. Takéto náhrobníky boli od konca 19. storočia charakteristickým znakom kysuckých cintorínov. V strede cintorína je umiestnený veľký drevený kríž.

Kamenný kríž

Pieskovcový kamenný kríž s figurálnou výzdobou, ktorý bol pôvodne umiestnený v obci Zborov nad Bystricou, dal v roku 1909 zhotoviť Ján Jedinák ako prejav vďaka Panne Márii a Ježišovi.

Technické stavby

Technické stavby reprezentuje **vodný mlyn s pílou z Klubiny**. Bol vybudovaný kombináciou hrazdovej konštrukcie s tehlovou výplňou (vplyv nemeckej architektúry). V areáli múzea v prírode sa nachádza aj **Raganov mlyn z Harvelky** a **kováčska vyhňa**.

Obytné a spoločenské objekty

Najstarším objektom skanzenu je zrubový obytný dvojdom so stodolou z Oščadnice z roku 1806. Objekt je hĺbkovo delený a má bohatšie dimenzovaný pitvor. Zaujímavým konštrukčným prvkom stavby je oblúkovitý – tzv. archivoltový portál s vyrytým datovaním a ochrannou formulou. K pozoruhodným objektom patrí aj **obytný dom z Riečnice**, konkrétne z osady U Rybov, so zdobeným štítom. Ide o trojdielny dom s pristavenou komorou, podpivničený kamennou klenutou pivnicou. Izba je zariadená tradičným nábytkom a je v nej nainštalované zariadenie na domácu výrobu plátna. Z uvedenej osady bol do skanzenu prevezený i druhý objekt – **dom č. 56**. Má sedlovú strechu so štípmi s lomenými ostrešiami a je pokrytý šindľovou krytinou. V jeho interiéri je umiestnená expozícia drotárstva, ktorá dokumentuje prácu, tradičné bývanie i zvyky drotárskej rodiny na začiatku 20. storočia.

Ďalším vyinštalovaným objektom je **rolnícka usadlosť z Riečnice** – z osady Do Potoka. Tvorí ju trojpristorový obytný dom s dvoma komorami, predeleným pitvorom a podstavanou maštalou, vo vnútri so studničkou. V obytnom dome sa nachádza expozícia domu

mladuchy. K usadlosti patrí aj maštal s ovčincom a kotercom pre prasce, ktoré boli postavené ako tri samostatné zruby zastrešené jednou strechou. Do múzea v prírode bola prevezená aj **usadlosť U Poništa**, ktorá pozostáva z trojpristorového domu riečnického richtára Adama Poništa, ovčince a stodoly. V podstrešnej časti nad izbou je zrubová komora. Strecha domu je zakončená polkruhom, tzv. baňou s hálkou (kolíkom). V obytnom dome má návštevník možnosť vidieť ukážku pečenia chleba alebo prípravy jedál našich predkov. Políčka pri domoch prezentujú trojpoľný systém hospodárenia, v minulosti zaužívaný na Kysuciach.

Kopaničiarske osídlenie prezentuje **usadlosť U Hruškuliaka**, ktorú tvoria dva obytné domy, stodola a maštal' so sýpkou pod jednou strechou. Zaujímavosťou interiéru dolného domu je pevne zabudovaný klát na štiepanie dreva a stolica na strúhanie, požívaná pri výrobe šindľa v zimnom období. V druhom dome je inštalovaná ukážka zvykov rodinného cyklu – narodenie a úmrtie človeka. Hromadný typ osídlenia z Harvelky predstavuje **dvor Romanovia**, dokumentujúci stavebnú a hospodársku integritu hospodárskeho dvora. Tvorí ho obytný dvojdom, dva ovčince a hospodárska budova. Usadlosť dotvára obytný dom z osady Poľana.

Z obce Dunajov bol do skanzenu prevezený **Dom lesných robotníkov**, ktorý slúžil na ich ubytovanie počas práce v lese. Súčasťou skanzenu je aj sprevádzkovaná **krčma z Korne**, kde si návštevníci môžu vybrať z ponuky teplých jedál a alkoholických aj nealko-

holických nápojov. Krčmu tvorí drevený osempristorový objekt, stavaný na spôsob obytného domu s dvomi koncami a priechodným pitvorom. Minulý rok bola v areáli múzea v prírode dokončená nová **železničná stanica**, ktorá súčasne funguje ako prevádzková budova s expozícnymi priestormi.

Historická lesná úvrat'ová železnica

Historická lesná úvrat'ová železnica (HLÚŽ) je zachovanou časťou bývalej Kysucko-oravskej lesnej železnice. Vznikla v roku 1926, keď sa vybudovaním 10,5 km dlhej spojovacej železnice spojili dve samostatné lesné železnice – Kysucká z Oščadnice do Novej Bystrice – Vychylovky a Oravská z Lokce do Oravskej Lesnej, ktoré boli vybudované v roku 1915 – 1918 s úzkym rozchodom 760 mm. Pri budovaní spojovacej železnice, najmä na úseku stanica Chmúra – sedlo Beskyd, bolo potrebné pomocou piatich hrotových úvratí na pomerne krátkej vzdialenosti 1,5 km prekonať prevýšenie 217,69 m. Spojením oboch lesných železníc vznikla železnica vedúca z kysuckej obce Oščadnica do oravskej obce Lokca. Na hlavnej trati, dlhej 61 km, bolo vybudovaných niekoľko odbočiek, čím dĺžka celej železnice dosiahla 110 km. V roku 1971 ukončila železnica svoju činnosť a postupne bola demontovaná. Pred likvidáciou sa podarilo zachrániť práve najvzácnejší úsek železnice s úvrat'ami od Chmúry po Tanečník, ktorý je unikátnou technickou pamiatkou v Európe a ojedinelou vo svete. V roku 1991 bola HLÚŽ vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku. Po prepojení Historickej lesnej úvrat'ovej železnice s Oravskou lesnou železnicou sa v tomto roku plánuje jej sprístupnenie v celej dĺžke.

Sprievodné podujatia

Počas sezóny (máj – október) Múzeum kysuckej dediny v Novej Bystrici – Vychylovke ponúka množstvo nedeľných tematických programov v podaní folklórnych skupín a súborov, ľudových umelcov a remeselníkov, ako aj ukážky rôznych mimosezónnych zamestnaní.

Foto: A. Kontrik

Mlyn a píla z Klubiny

Foto: A. Kontrik

Kaplnka Panny Márie Ružencovej

Historická lesná úvraťová železnica

Foto: A. Kontrik

Prioritou múzea je kvalitná programová štruktúra koncipovaná pre návštevníkov, ktorí sa môžu zapájať do diania v múzeu, a tak si osvojiť nové poznatky a zručnosti. Takáto interaktívna forma múzejnej prezentácie sa v skanzene osvedčila a stáva sa obľúbenou. V programoch sú počas víkendov prezentované rodinné, kalendárne aj pracovné zvyky sprevádzané ľudovou hudbou a tancom.

Sezóna sa tradične otvára programom **Stavanie mája**. Jedným z najnavštevovanejších podujatí je aj **Kuchyňa starých materí**, keď skanzen ako jeden z mála múzeí v prírode na Slovensku využíva funkčné autentické vykurovacie

zariadenia – dobové pece umiestnené v jednotlivých objektoch. V rámci podujatia sa pripravujú tradičné jedlá, ktoré si návštevníci môžu zakúpiť a ochutnať priamo na mieste. Spomenúť možno aj programy zamerané na **spracovanie vlny a výrobu syrových výrobkov**. Návštevníci majú možnosť vidieť aj **ukážky kosenia, viazania a mlátenia ovsa** i jeho využitie v každodennom živote v minulosti.

Kysucké múzeum takisto ponúka možnosť usporiadania relaxačných dní pre zamestnancov rôznych firiem a združení v areáli skanzenu. Okrem jeho prehliadky a jazdy na lesnej železnici parnou alebo motorovou lokomotívou

je možné zabezpečiť mimoriadny celodenný program podľa požiadaviek záujemcov. Pracovníci Kysuckého múzea sa postarajú o kompletný servis spojený s ukázkami tradičných remesiel, ochutnávkou tradičných jedál a vystúpením folklórnych súborov. Ponuku spestruje aj bufet s príjemným posedením, výhľadom na lesnú železnicu a okolitú prírodu, ktorý je umiestnený pred vstupným areálom. Múzeum kysuckej dediny ako národopisná expozícia v prírode je dokladom tradičnej ľudovej kultúry, ktorá prezentuje a zachováva dedičstvo našich predkov pre budúce generácie.

(A. Kontrik, Kysucké múzeum v Čadci)

Valné zhromaždenie MS Mílevci

V sobotu 2. februára členovia MS Mílevci mali volebné valné zhromaždenie. Prítomných pozdravil predseda MS Ďuro Sobol, ktorý podal i správu o minuloročnej činnosti. V správe vydvihol úspešnú prácu v minulom roku. Poďakoval sa všetkým, ktorí akýmkoľvek

spôsobom pomohli Matici pri realizácii programov.

Po finančnej správe a správe dozorného výboru bola diskusia. Predseda Zväzu Slovákov Andrej Kuric a zástupkyňa náčelníka obce Nova Bukovica, pani Slavica Čisnar, pochválil prácu a

úspechy maticiarov v Mílevciach a zdôraznil, aby aj naďalej tak svorne pracovali a išli dopredu. Po správach, udelilo sa rozriešenie bývalému vedeniu, a bol vyvolený nový výkonný výbor. Pri voľbe predsedu padol znova návrh na pána Ďuru Sobola. Pán Ďuro Sobol bol jednohlasne zvolený za predsedu. Aj my mu s tohto miesta blahoželáme na post predsedu a prajeme veľa úspechu v práci.

Po valnom zhromaždení bola ľudová veselica.

(A. M. Kuric)

Foto: A. M. Kuric

Maticári MS Mílevci

Výkonný výbor MS Mílevci

Foto: A. M. Kuric

Páračky v Jurievci

Foto: A. Majdiš

Drapačky z Jurievca

Napriek tomu, že je husí v našej dedine čoraz menej, ešte vždy je perie, ktoré treba popárat', aby sa ním vyplnili periny a vankúše. Práve tak ako v dávnych časoch Jurievčanky zorganizovali opravdivé páračky. Domáca Anka Novak sa celý deň chystala na túto udalosť. Poukladala perie do vriec,

uvarila kukuricu, vypukala pukance, pripravila osviežujúce nápoje a ženy jej pomohli piecť koláče. Všetko toto sa dialo 25. januára 2013 v miestnostiach MS Jurievec, aby tak bolo čím viac miesta pre všetkých tých, ktorí si chceli pripomenúť tento krásny starodávny zvyk, alebo sa s ním oboznámiť. Ženy sa začali

zhromažďovať v predvečerných hodinách. Hlavy si prikryli šatkou, aby sa im do vlasov nedostalo páperie. Prichádzali i muži, ktorí si večer krátili rozhovorom a kartovaním v susednej miestnosti. Ženy si posadali okolo stola, na ktorom bolo vyložené perie a začali ho párať. Tie krajšie perá sa zbierali na vyhotovenie *perušky* (pierko na potieranie plechu vyrobené z peria), ktorá sa i v dnešných časoch používa na potieranie pekáča. Nevie každý vyhotoviť *perušku* a Jurievčania si preto zaumienili, že zorganizujú jednu tvorivú dielňu, na ktorej sa naučia všetci, ktorí o to budú mať záujem, ako vyrobiť súcu *perušku*. Na páračkách sa rozprávalo o tom, ako si naši predkovia v dávnych časoch krátili dlhé zimné večery vo veselom priatelení, boli to tzv. „posetky“. Dievčatá sa dozvedeli, ako sa v minulosti mladí zabávali. Ani spev pri páraní peria nechýbal. Boli tu i deti, ktoré spod stola zbierali odhodené tvrdé časti z peria. Z nich im starší potom robili pišťaly. Bolo zvykom, že muži počas večera do miestnosti, v ktorej sa páralo, pustili vrabca alebo holuba, ktorý mávaním krídiel roztrúsil perie po celej izbe. Tentoraz to presa neurobili, napriek tomu, že to zahlasovali. Keď ženy popárali všetko perie, uložili ho do novej obliečky na vankúš. Domáca potom vyložila na stôl všetky dobroty, ktoré prichystala. K ženám si potom sadli i muži a pokračovali vo veselom rozhovore a žartovaní.

Možnože sú toto posledné páračky v Jurievci, keďže husí tu už takmer ani niet a ešte len pred dvadsiatimi rokmi ich tu bolo neúrekom. Každá domácnosť chovala husi, a to tak pre ich cenné perie, ako aj pre chutnú husacinu.

(A. Majdiš)

Silvester v Chorvátsko-slovenskom dome

Foto: T. Matota

Zábava v kultúrnom dome

Aj tohto roku v organizácii MS Míľovce bol v Chorvátsko-slovenskom dome organizovaný silvestrovský večierok, v poradí už tretí. S hrdosťou môžeme povedať, že určite i tento posledný silvestrovský večierok zostane vo veľmi krásnych spomienkach všetkým tým, ktorí sa rozhodli silvestrovať práve v míľovskom dome. Večierok sa začal prípitkom a po ňom veselá zábava pri živej hudbe. Samozrejme, nechýbali ani

chutné jedlá a nápoje na občerstvenie a ani šampanské. Pán Franjo Kraljik nám pripravil krásne prekvapenie – nádherný ohňostroj. Mali sme i karaoké party, výber krásky, rozličné hry... Pri veselom tanci a krásnych slovenských a chorvátskych piesňach noc rýchlo ubehla. Rozlúčili sme sa vo včasných ranných hodinách a sľúbili sme, že i nasledujúci (2014.) rok uvítame spolu v našom Chorvátsko-slovenskom dome.

(T. Matota)

Spevácky zbor SKUS-u I. B. Slováka

Foto: S. Slivka

Speváci a hudobníci MS Jelisavec

Spevácky zbor SKUS-u Ivana Brníka Slováka za sprievodu hudobnej skupiny sa tradične počas vianočných a veľkonočných sviatkov podieľa na oslavách týchto veľkých kresťanských sviatkov, predvážajúc príležitostné nábožné piesne na svätých omšiach v

Kostole sv. Alžbety v Jelisavci. Bolo tak i tentoraz na svätých omšiach na Štedrý deň (polnočná omša), na Vianoce, na Štefana a na Tri krále. Keďže je Jelisavec slovenskou dedinou, ktorá hrdlo pestuje slovenskú kultúru, v repertoári speváckeho zboru SKUS-u Ivana Brní-

ka Slováka zastúpené boli i slovenské, i chorvátske nábožné piesne, napriek tomu, že sväte omše boli v chorvátskom jazyku. Tohto roku sa po prvýkrát dospelým muzikantom pridali aj tí mladší a odzneli aj dve nové slovenské piesne, ktorými sa Jelisavčania predstavili na vianočných koncertoch v Osijeku a v Kultúrnom centre Slovákov v Jelisavci, *Plesajte všetci ľudia* a *Narodil sa Kristus Pán v Betléme*. Tí ktorí aspoň raz boli na svätej omši v Jelisavci počas sviatkov, môžu svedčiť o teple, ktoré vyžaruje z tých piesní a o prekrásnej slávnostnej atmosfére vytvorenej ich spevom. Spevácky zbor SKUS-u Ivana Brníka Slováka i tohto roku, na potešenie všetkých Jelisavčanov, ozvláštnil slávnosť Ježišovho narodenia.

(S.Slivka)

Foto: S. Slivka

Mládež MS Jelisavec

Divadelné predstavenie Zypa Cupak

Vo štvrtok 27. decembra sa v Iloku konali oslavy 60.-teho výročia výstavby Slovenského národného domu v Iloku a 15.-teho výročia založenia Matice slovenskej Ilok. Referát o výstavbe Slovenského národného domu autorky Ružice Černy nám prečítali Dajana Tešková a Daniela Mučajiová, pokiaľ referát o činnosti Matice slovenskej Ilok autorky Boženky Čermákovskej prečítali Anna Miksádová a Martina Mendánová. Potom sa nám v ďalšom programe, ako to aj býva v tento deň, ktorý je tradične

venovaný divadlu, na ilockých doskách predstavili členovia divadelnej odbočky MOMS z Báčskej Palanky s veselohrou Zypa Cupak v réžii Eleny Hložanovej. Hostia zahráli výborne a pekne zabavili aj poriadne rozosmiali ilocké obecstvo. Koincidienciou je, že aj toho dávneho 27. decembra 1952, keď bol slávnostne otvorený Slovenský národný dom v Iloku, tiež vystupovali hostia z Báčskej Palanky s divadelnou hrou, teraz Medved', takže sa dá povedať, že sa história opakuje. (V. Mudroh)

Foto: V. Mudroh

Scéna zo ZypaCupaka

Foto: V. Mudroh

Herci z B. Palanky

Slavonijada

Foto: B. Čuha

KUD Slavónia z Jakšiča

12. januára 2013 sa v Sol'anoch po prvýkrát konala folklórna prehliadka pod názvom Slavonijada. Táto prehliadka po prvý raz zhromaždila takmer všetky kultúrno-umelecké spolky pôsobiace v Chorvátsku, ktoré nesú ten istý názov Slavonija. Pre zaneprázdnenosť nezúčastnil sa len KUD Slavonija z osady Đurđanci. Myšlienka organizovať takúto prehliadku sa zrodila v minulom roku na známom podujatí Kukuruzijada (festival kukurice), ktorej organizátorom bol KUD Slavonija z osady Gornji Andrijevi. Ale keďže sa v minulom roku nepodarilo zhromaždiť všetky kultúrno-umelecké spolky s názvom Slavonija, toto podujatie sa ani neuskutočnilo. KUD Slavonija zo Solian mal tak česť organizovať prvý

festival kultúrno-umeleckých spolkov Slavonija a uhostil tri: KUD Slavonija z Jakšiča, KUD Slavonija z osady Gornji Andrijevi a KUD Slavonija z osady Staro Topolje. KUD Slavonija zo Solian pri tejto príležitosti zároveň oslávil i 65. výročie založenia. Podujatie sa konalo v obnovenom Dome kultúry v Sol'anoch. Na potešenie organizátorov sála Domu kultúry v Sol'anoch bola zaplnená do posledného miesta. Na organizácii podujatia aktívne sa zúčastnili i členovia SKUS-u Andrija Pekar zo Solian. Toto podujatie bolo druhé v poradí vo vynovených miestnostiach nášho domu (ako prvé sa tu konalo podujatie Dni Slovákov). Napriek tomu, že dom kultúry ešte vždy nie je kompletne renovovaný, tu sa už začali organizovať

prehliadky – i slovenské, i slávonske, ktoré zhromažďujú veľký počet občanov. Máme nádej, že sa v tomto roku v solianskom dome kultúry uskutoční ešte niekoľko vydarených podujatí. Okrem členov kultúrno-umeleckých spolkov s tým istým názvom – Slavonija a členov slovenského KUS-u Andrija Pekar zo Solian, podujatie svojou prítomnosťou poctili: zástupca predsedu okresu Vrbanja Goran Mihalj (ktorý príhovorom i otvoril prehliadku), velebný pán farár Franjo Ivić a predstavitelia kultúrno-umeleckých spolkov z celej Cveltérie. Po ukončení programu pre všetkých účastníkov a hostí bola prichystaná večera vo vestibule ZŠ Josipa Kozarca v Sol'anoch.

(B. Čuha)

Rijecký Silvester

Matica slovenská v Rijeke ako každý rok tak aj tento posledný rok vypravila na dôstojný spôsob. Silvestrovat' v miestnostiach Matice sa vždy opláti. Vždy je veselo, na rozlúčku so starým rokom prídu ľudia, ktorí sa vedia zabaviť. Stoly sú vždy bohaté na lahôdky a dobré jedlá. Teraz sme silvestrovali aj s

priateľkou z ďalekého Ruska, a tak sa na stole našiel aj kaviár a losos. Dobrá poloha Matice v meste má veľkú výhodu. Žijeme na Korze, kde sa konajú všetky vážne udalosti mesta. Hlavný koncert sa konal len par metrov od nášho vchodu, takže sme mohli počuť aj skupiny, ktoré vyhrávali pre tisícky Riječanov. O pol-

noci, keď sa skončil ohňostroj, najprv sme si pripomenuli štátny sviatok SR, Deň vzniku Slovenskej republiky. Pár slov od našej predsedníčky Miroslavy nám pripomenulo, že každý Nový rok je aj dňom narodenín našej domoviny. Oslava potom pokračovala do rána, do prvých autobusových spojov. Všetci sme boli veselí a spokojní s našou silvestrovskou zábavou.

(M. Rekić-Grolmusova)

Foto: M. Gržimic

Matičari MS Rijeka

Foto: M. Gržimic

Účastníci

Konateľ Výboru storočnice Gorazda Zvonického

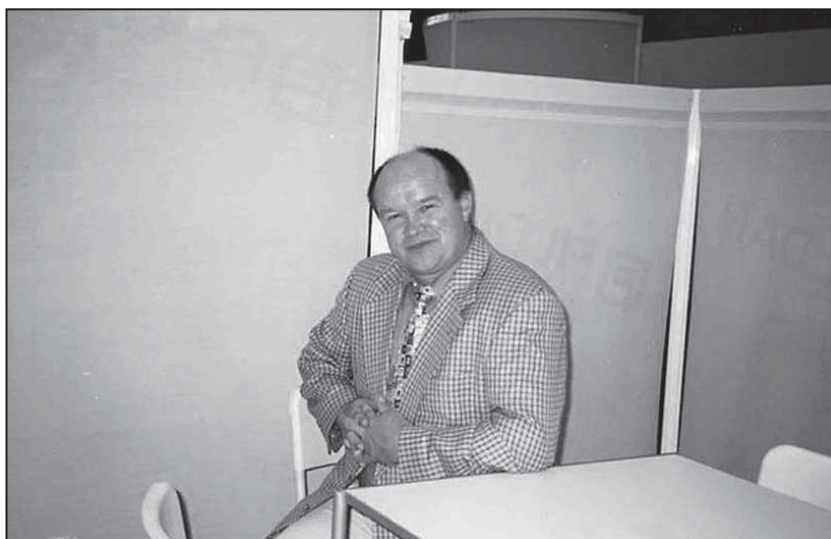

Foto: A. M. Kuric

Miško Kaňa

Vážení pán predseda, vážené predsedníctvo, milí krajanovia. Pozdravujem vás na tejto konferencii ako člen slovenského výboru, ktorý sa chystá osláviť storočnicu narodenia básnika Gorazda Zvonického. Doménou našej doby sú rôzne oslavy, významné podujatia, okrúhle výročia a významné jubileá. Keby sme ich chceli všetky vymenovať, tak by sme na to potrebovali možno aj niekoľko hodín. Počuli sme ich už tu viaceré. Je tu určitá fermentácia v relatívne staro-mladom slovenskom národe, ktorý hľadal svoju identitu a doteraz nebol navonok veľmi známy.

Preto by som chcel, vážení prítomní, priblížiť aj vám **dve vzácne jubileá**, ktoré sa týkajú určite celého Slovenska, pretože obaja aktéri tohto jubilea zanechali po sebe viditeľné stopy pre Slovensko a Slovákov doma a v zahraničí. O koho vlastne ide?

Jedným vzácnym jubilantom je básnik Gorazd Zvonický, ktorý sa narodil pred sto rokmi v Michalovciach a celý svoj plodný básnický život prežil v exile. A druhým jubilantom je Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda v Ríme, ktorý na budúci rok bude oslavovať päťdesiat rokov svojho vzniku.

Gorazd Zvonický a Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda sú ako spojené nádoby, ktoré nemožno od seba oddeliť, pretože splynuli silno do seba a vytvorili jeden celok. Ktokoľvek v tom čase žil v Taliansku v Ríme alebo medzi Slováckmi v podtatranskej vlasti, či už to v Európe alebo v Amerike a či v Austrálii a inde v exile, keď sa spomenulo meno Gorazda Zvonického, nutne sa spomenul aj Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda a naopak. **Gorazd Zvonický, vlastným menom Andrej Šándor**, sa narodil

v Močaranoch v Michalovciach. Jeho otec odišiel do Ameriky tak, ako aj dnes mnohí Slováci a Slovenky odchádzajú na zárobky, musel opustiť krajinu a šiel do sveta. Andrej Šándor svoje štúdiá musel niekoľkokrát prerušiť z rôznych dôvodov, no vo svojom predsavzatí vytrval až do konca a ako 35 ročný bol vysvätený za kňaza. Ako mladý kňaz pracoval jeden čas v Trnave na biskupskom gymnáziu, ktorý bol však po krátkej dobe v pohnutých povojnových časoch zrušený štátnou vrchnosťou. Po zrušení tohto svojho pracoviska bol ako mladý kňaz pridelený na saleziánsku faru do Michaloviec, kde vyučoval náboženstvo na tom istom gymnáziu, ktoré kedysi ako murár staval. V roku 1950 aj toto dielo bolo takisto zlikvidované štátnou vrchnosťou a všetci rehoľníci boli nasilu odvrhnutí a uväznení v kláštore v Podolínci, odkiaľ náš mladý Andrej, alias Gorazd Zvonický, nenápadne zmizol na pravé poludnie a v krátkom čase prešiel cez hranice cez rieku Moravu. Istý čas sa zdržoval v Rakúsku, potom v Taliansku a nakoniec ho jeho rehoľní predstavení poslali do Buenos Aires do Argentíny, kde pobudol dvanásť rokov. V roku 1963, keď mal Gorazd Zvonický presne päťdesiat, na žiadosť slovenských saleziánov bol pozvaný do Ríma, aby posilnil pedagogický zbor na slovenskom gymnáziu, ktoré bolo ešte vo fáze budovania. Tu na tomto gymnáziu vytvoril prakticky takmer všetky svoje zbierky.

Druhým jubilantom je Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda v Ríme. Do Slovenského gymnázia A. Bernoláka pri Slovenskom ústave svätého Cyrila a Metoda prichádzali chlapci zo slovenských rodín z celého slobodného sveta: z Kanady, z USA, z Francúzska, Švajčiarska,

z Belgicka, Nemecka, ale prevažne z bývalej Juhoslávie. Boli to chlapci zo slovenských rodín, ktoré krátko po vojne emigrovali na Západ, kým chlapci z bývalej Juhoslávie boli prevažne z chudobných slovenských rodín. Hodné spomenutia sú obec Selenča, odkiaľ prišlo študovať na Slovenské gymnázium sv. Cyrila a Metoda v Ríme až štyridsať mladíkov, ako aj obce Josipovec a Jelisavec. Z týchto študentov Slovenský ústav nepriamo vychoval budúcich učiteľov a profesorov slovenského jazyka, širiteľov slovenskej kultúry a buditeľov slovenského povedomia v regióne východnej Slavónie. Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda mal vo svojich stanovách štyri hlavné činnosti:

1. kňazský dorast (Malý seminár)
2. vydateľskú činnosť
3. duchovno-pastoračnú činnosť medzi Slováckmi roztrúsenými vo svete a
4. venovanie sa Slovákom a Slovenkám, ktorí prichádzali na púť do Ríma.

Počas svojho 50 ročného jestvovania Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda si dodnes plní všetky tieto svoje stanovené činnosti.

Osobitnú pozornosť by bolo treba venovať jeho vydateľskej činnosti, nakoľko tu počas totality vyšli vzácne diela, ktoré by azda nikdy neboli uzreli svetlo sveta.

Oslavy storočnice narodenia básnika Gorazda Zvonického sú už v prípravnej fáze v jeho rodnom meste Michalovce, ako aj v Taliansku a inde.

O zlatom jubileu Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda sa pripravuje medzinárodná konferencia, na ktorú budú pozvané osobnosti z celého sveta.

(M. Kaňa, pripravil A. M. Kuric)

Darinka Labudíková – folkloristka telom i dušou!

Darinka

Volá sa Darinka Labudíková a mnohí z Vás ju mali možnosť obdivovať na javisku ako tanečnicu, speváčku alebo moderátorku rôznych podujatí v Chorvátsku. Jej meno ste mohli počuť aj v akejkol'vek súvislosti so slovenským folklórom. Hyperaktívna, šikovná, ambiciózna, pracovitá, neskutočne talentovaná, mladá a sympatická dievčina s veľkým srdcom a obrovským odhodlaním, jednoducho folkloristka telom i dušou.

Darinka, na začiatok by si sa mohla našim čitateľom predstaviť.

Mám 26 rokov, som z Kysuckého Nového Mesta, kde i momentálne žijem. Vyštudovala som prekladateľstvo a tlmočníctvo so zameraním na španielsky jazyk na UMB v Banskej Bystrici a následne románske jazyky na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave. A momentálne sa živím viac-menej folklórom, čo úplne logicky vyplýva z môjho zakončeného štúdia (smiech)...

Môžeš nám povedať, ako sa dá v dnešnom svete žiť folklórom?

V prvom rade je podstatné, čo si každý predstaví pod pojmom „žiť““. V mojom ponímaní ide o nesmiernu lásku k folklóru, o to, že človek robí, to čo ho naplnia šťastím. Čiže z finančného hľadiska je takmer nemožné sa folklórom užiť, ale z toho duševného, a pre mňa podstatného, je to možno až moje bytostné opodstatnenie, keď vidím a počujem ohlasy na moje choreografie. Ten pocit sa nedá zaplatiť!

Keď hovoríme o folklóre a práci s folklórom, mohla by si nám opísať, ako si sa vôbec dostala ku folklóru? A akou folklórnou cestou si prešla?

Začiatky siahajú do môjho útleho detstva, do obdobia školského veku. Všetko išlo úplne prirodzenou cestou, pretože som od malička chcela tancovať, tak ma rodičia prihlásili na tanečnú v zá-

kladnej umeleckej škole, kde som si prešla od baletu, cez scénický a spoločenský tanec až po folklór. A práve folklóru som zostala aj verná. Nasledovalo krásne obdobie v detskom folklórnom súbore v rodnom meste, vďaka ktorému som sa neskôr dopracovala až do folklórneho súboru Drevár z Krásna nad Kysucou. Začínala som ako tanečnica, neskôr aj ako speváčka, a teraz vo FS Drevár pôsobím ako choreograf a tanečný pedagóg. Samozrejme, že počas štúdia na vysokých školách som navštevovala aj iné súbory, ako FS Mladosť, FS Bystrina (Banská Bystrica), FS Dopravár (Bratislava), ale srdce ma stále tiahlo na Kysuce, a tak som sa vždy nakoniec venovala naplno iba rodnému súboru.

Už vieme, ako si sa dostala ku folklóru, ale zaujímalo by nás, kedy a ako si objavila v sebe talent na vytváranie choreografií a výučbu tanca? Predsa len to nedokáže každý tanečník a dokonca na to existujú aj školy.

To prišlo nejak samo a automaticky. Jednoducho sa pre mňa folklór stal životom, keď som sa zrazu necítila iba ako tanečník interpret, ale ako človek, ktorý folklórom a najmä folklórnym tancom a hudbou žije. Inak povedané, začala som navštevovať folklórne festivaly, školy tanca, študovať archívne videonahrávky a pátrať po všetkých možných a dostupných informáciách, pokiaľ ide o folklór. Možno sa pýtate, prečo som nešla potom na vysokú školu múzických umení študovať choreografiu? Odpovedať na to asi ani sama neviem. Chcela som vyštudovať niečo, čo ma uživí a popritom robiť folklór na odreagovanie stresu. No netušila som, že nakoniec moje srdce prevezme vedenie a môj život bude tvoriť len folklór. Ale nestážujem sa, práve naopak, už si ani neviem predstaviť celé svoje fungovanie bez folklóru.

Ale predsa len ťa musel niekto aj priučiť a zdokonaľovať ťa v tanci.

Samozrejme, že áno. Vždy som natrafila na skvelých ľudí. V detskom folklórnom súbore to bola pani učiteľka Ozaniaková, ktorá bola neskutočne temperamentná, a tá mi otvorila azda tie správne tanečné dvere. A potom vo FS Drevár som mala tú česť byť pod tanečným dozorom skvelého pedagóga a choreografa, a mimoriadneho človeka Mgr. Pavla Cienika, ktorý ma naučil cítiť tanec a vnímať priestor, čo je pre choreografov to najpodstatnejšie. Nakoniec som sa stala aj jeho tanečnou asistentkou a spoločne sme vytvorili už viacero choreografií, pretože s pánom Cienikom sme nejakým spôsobom telepaticky tanečne prepojení a dokážeme si čítať myšlienky (smiech).

A teraz sa dostávame k podstate veci. Ľudia v Chorvátsku ťa poznajú ako človeka, ktorý intenzívne pracuje so slovenským folklórom so Slováckmi žijúcimi v zahraničí. Takže otázka znie: Čo ťa priviedlo do Chorvátska?

Láska (smiech). Láska osobná, ale i láska k folklóru. Do Chorvátska som sa dostala vďaka spomínanému choreografovi P. Cienikovi, ktorý dlhoročne spolupracuje so SKUD-om Braće Banas z Josipovca, ako jeho asistentka tanca. A veľká zhoda náhod ma priviedla nakoniec vďaka Samirovi Slivkovi do SKUS-u Ivana Brníka Slováka, priamo do Jelisavca. Pôvodne išlo len o týždňový kurz s cieľom vytvorenia dvoch choreografií pre ich súbor, no nakoniec sa to skončilo tak, že som dnes členkou súboru a taktiež ich tanečným pedagógom a choreografom.

Čo ťa presvedčilo ostať v Chorvátsku a venovať sa práve Slováckom žijúcim v zahraničí?

Talent! A to neskutočný! Naozaj bolo aj je pre mňa neuveriteľné pracovať s mladými tanečníkmi, ktorí sú mimoriadne talentovaní, disciplinovaní a najmä ochotní spolupracovať, pretože toľká snaha a následne prejavená vďaka a úcta sa len tak ľahko nevidí. Bolo by mi ľúto, keď vidíte, aký majú potenciál, nepomôcť im k absolútnemu zdokonaleniu. Môžem povedať, že SKUS I. B. Slováka

Foto: S. Slivka

Nácvik

má niektorých lepších tanečníkov ako sú tanečníci v slovenských súboroch. Dokážu odtancovať choreografie na sto percent, o čom svedčí aj to, že ich publikum neustále odmeňuje potleskami a že ich pozývajú na takmer každé podujatie. A ďalšia vec, ktorá je podľa mňa dôležitá, je to, že tanec, ktorý sa prezentuje a učí v rámci Matic slovenských v Chorvátsku, je už veľmi pretransformovaný a od pôvodného slovenského folklóru sa veľmi líši. Rozdiely sú v tom, že niektoré regióny do seba absolútne splynuli, tým zanikli typické charakteristické prvky tanečných oblastí a evidentne je to chyba tanečných pedagógov, ktorí neboli v danom smere odborníci, ale len laicky spájali jednoduché kroky a prvky, z čoho vznikol jeden veľký chaos na javisku. Našťastie si už súbory pozývajú odborníkov zo Slovenska, ktorí sa im snažia vytvoriť prekrásne choreografie, prípadne „súboristi“ navštevujú folklórne

festivity a školy tanca, čiže tiež istým spôsobom napredujú.

Si teda členkou a choreografkou v Jelisavci, kde sa vidí neskutočný pokrok vďaka tvojej práci. Nechystáš sa spolupracovať aj s inými Maticami?

Ďakujem za kompliment a dúfam, že budeme i naďalej napredovať. Čo sa týka spolupráce s ostatnými Maticami slovenskými, tak v spolupráci s pánom Cienikom sme vytvorili i choreografiu pre MS Jakšič, ktorá sa tiež vďaka tejto kolaborácii dostala do povedomia divákov a prezradím Vám, že opätovne chystáme spoločný tanečný projekt vo februári. A taktiež spolu so Samirom Slivkom spolupracujeme tanečne i hudobne s MS Zokov Gaj, ktorá sa vďaka nám opäť postavila na nohy, pretože kvôli ľudskej chamtivosti takmer zanikla. Chcela ešte poznamenať, čo sa týka tejto témy spolupráce, že momentálne spolu so Slovenským kultúrnym cen-

trom v Našiciach pripravujeme tanečné domy a školy tanca, ktoré by prebiehali vo väčších Maticiach a zúčastňovali by sa na nich všetci maticári, ktorí by prejavili záujem. Je to projekt, ktorý ešte čaká na schválenie, ale veríme, že sa nám ho podarí zrealizovať, pretože takýmto spôsobom by sme priniesli do súborov pravý slovenský folklór a výučbu tanečných prvkov a tradičných piesní podľa regiónov, improvizáciu a všetko, čo ku folklóru neodmysliteľne patrí, a to pod odborným dozorom tanečných pedagógov a profesionálov, čo by si následne súbory mohli spracovať v rámci vlastného tanečno-hudobného repertoára.

A na záver, ešte jedna otázka: Ako vidíš svoju budúcnosť?

Očami (smiech). Ale nie, sama neviem. Chcela by som ostať v Chorvátsku a venovať sa naplno slovenskému folklóru, choreografiám, tancom, zvykom, rôznym výskumom, pomáhať aj ostatným Maticiam slovenským, s radosťou spolupracovať so všetkými, ktorí prejavia záujem. Lenže momentálne je taká situácia, že si v Chorvátsku zháňam prácu, aby som získala víza a mohla si splniť tento sen. Tak azda padne nejaká folklórna kométa.

(S. Slivka)

Naše priania

Foto: M. Gržimic

Členovia MS a hostia

Už zasa máme rok za sebou, o jeden rok sme bohatší, starší a skúsenejší. Vždy čakáme, že keď sa jeden rok skončí, druhý za ním urobí nejaký zázrak, že sa začína nejaký krajší, bezstarostnejší

život. Často sa sklame, lebo aj kráča- nie v ďalšom roku ma iste šľapaje ako aj starý. Môžeme niečo my zmeniť, alebo len čakáme, že sa niečo zmení. Určite zmeny musíme robiť sami, lebo zča-

kania nikto nič nemal. V kruhu rodiny, v kruhu priateľov vidíme nedostatky, ktoré by sme veľakrát mohli odstrániť. Možno dobrá rada, priateľské slovo a spolicenie v dôsledkoch tohto neistého života sú malý liek. To, čo sme v minulom roku neurobili a mohli, urobme to, len myšlienka, že to ešte musíme urobiť, nech nás ďalej nesprievádza. Koľko priateľov sme stratili len preto, že nemáme čas. Čas sú peniaze, tak sa hovorí, ale priateľstvo je bohatstvo. V tomto roku nezabúdajme na starších ľudí okolo seba, pár pekných slov a možno niekedy malá pomoc nech im spríjemní stretnutie s nami. Staroba čaká aj na nás, dni ako víchor prechádzajú. Nech nás hreje naše svedomie, že sme vždy robili ako sme najlepšie mohli a vedeli. Rok je pred nami, nech je rokom dobrých predsavzatí, a dobrých výsledkov.

(M. Rekić-Grolmusová)

Výroba vína

Foto: A. M. Kuric

V pivnici pána Steva Matúša

V januári je zvykom u nás oslavovať Vinkovo. Svätia sa vinice, zaváňa pečená slaninka a klobása... Víno je krásny Boží dar. Preto nech nám je dennodenne na ošoh a nech nám slúži k zdraviu.

O víne je napísane veľa, no niekoľko informácií o víne nebude na škodu.

Víno je „Alkoholický nápoj vyrobený prekvasením muštu viniča rodu *Vitis*“.

Každý dobrý vinár potvrdí: „Víno sa nerobí v pivnici, ale na vinici“. V praxi to znamená, že treba klásť veľký dôraz na kvalitu hrozna. Na kvalitu hrozna má vplyv hneď niekoľko faktorov – napríklad daná odroda vysadená na správnej pôde a v správnej oblasti, vek a kvalita vinič, výnosnosť na hektár, kvalitný zber a samozrejme tiež počasie v danom ročníku. Niektorí špičkoví vinári sú presvedčení, že dobrá práca vo vinohrade je viac ako polovica úspechu. To potvrdili a veľakrát som to počul od ilockých vinárov, našich Slovákov.

Lisovanie patrí medzi dôležité operácie, ktoré priamo ovplyvňujú výslednú kvalitu vína. Je potrebné dosiahnuť maximálne množstvo vylisovaného muštu a zároveň zachovať jeho prvotriednu kvalitu. Čím šetrnejšie lisovanie, tým kvalitnejší mušt a, samozrejme, aj víno. Dôležité je, aby sa neporušili kôstky a do muštu sa nedostali horkosť a trpkosť.

Fermentácia alebo kvasenie je proces, keď kvasinky premieňajú jednoduché cukry (glukózu a fruktózu) na alkohol a oxid uhličitý, ktorý uniká do vzduchu. V tejto fáze sa vytvára alkohol a mušt viniča sa tak pomaly mení na víno. Je nutné tomuto procesu venovať patričnú pozornosť. Fermentácia môže prebiehať v prírodných nádobách z dreva, ale dnes sa väčšinou používajú

nerezové nádrže. Na kvasenie môžu byť použité vybrané kultúry kvasiniek alebo prirodzená mikroflóra, ktorú používajú hlavne zástancovia biodynamického vinárstva. Pri prirodzenej fermentácii dochádza k výraznému zvyšovaniu teploty muštu, a preto sa tiež často používa tzv. „riadená fermentácia“. Pri tomto spôsobe fermentácie sa chladia plášte nerezových nádrží tak, aby ich teplota nezapríčinila vysoké odparovanie aromatických látok. Znamená to, že tam, kde sa robí dobré víno, sa rozhodne nenapijeme burčiaka. Niektoré vína sa vyrábajú za prístupu vzduchu tzv. „oxidatívnou metódou“. Vo všetkých prípadoch je dôležité, aby bolo v pivnici vždy čisto a nebol priestor pre rozmnožovanie nežiaducich baktérií.

Toto je pravda, pretože kým som žil dlhé roky v Iloku, mal som možnosť sledovať všetky tieto procesy a pozeral som s akou horlivosťou a starosťou ilockí vinári sa po oberačke starali o výrobu vína.

Mnohí ľudia nevedia, ako kombinovať víno s jedlom? Aj to je potrebné vedieť a naučiť sa. Nájst' správny súlad medzi pokrmami a vínami nie je jednoduché. Vo voľbe hrá dôležitú rolu celý rad faktorov, úprava pokrmu, použitie surovín a korení, druh hostiny, ročné obdobie, rozpočet a v neposlednom rade osobné predstavy a zvyky.

Ak volíte víno k jedlu, tak platí, čím delikátnejší a jemnejší pokrm, tým jemnejšiu chuť a vôňu by mal mať aj zvolený druh vína. Jedlá s výraznejšou chuťou je možné kombinovať s chuťovo pitnejšími vínami a naopak. Napríklad duseňá šunka zapitá výrazným a mohutným vínom rozhodne neponúkne kulinársky zážitok. Platí teda, víno a pokrm musia vzájomne ladit', musia sa spolu podporovať a dopĺňovať a ani jedna zložka ne-

smie mať prevahu. Jedine tak sa docielu najlepšie zážitok.

Čo platí s istotou, je vzájomné pôsobenie základných chutí. Chuť slanú posilňuje pocit horkosti, horká umocňuje kyslú, sladká zmierňuje kyslú, slanú a horkú. Ak spojíme dve chute, ktoré sa dopĺňujú, môžeme doceliť harmóniu a naopak. Skutočne existuje rad najrôznejších kombinácií a možností, ako si víno a pokrm vychutnať. Bez ohľadu na to, čo sa píše a čo kto radí, je vždy najlepšia kombinácia tá, ktorá človeku najviac vyhovuje.

Zaujímavosti o víne a vinárstve na Slovensku

Sedem vinohradníckych nožov a hlinená nádoba na víno zo 7. a 6. storočia pred Kristom, objavené na vrchu Molpír pri Smoleniciach potvrdzujú, že vinič sa na Slovensku pestoval ešte pred príchodom Rimanov.

Víno milovali a modlili sa k nemu aj kniežatá Veľkej Moravy. Svedčia o tom tri zachované modlitby – pri vysádzaní vinice, pri oberaní hrozna a modlitba nad kvasiacim muštom.

V roku 892 poslal kráľ Svätopluk pražskému kniežat'u Bořivojovi na ten čas nevídaný dar – sud vína. Kňažnej Ludmile víno zachutilo, požiadala Svätopluka o sadenice a založila vinicu pri Mělníku.

Po tatárskom vpáde v roku 1241 pomohla obnoviť vinohradníctvo a vinárstvo nemecká a talianska kolonizácia.

Cisárovná Mária Terézia sa po ochutnaní Frankovky modrej z Rače stala jej vernou poddanou a postarala sa o nehynúcu slávu tohto vína. Až po viac ako 200 rokoch sa vysvetlilo, že Frankovka obsahuje resveratrol, látku ktorá ochraňuje pred infarktami.

V roku 1825 sa stáva Bratislava prvým výrobcom šumivého vína mimo Francúzska – vzniká jedna z najslávnejších slovenských vinárskych značiek J. E. Hubert.

V roku 1859 zakladá vinárstvo Jacob Palugyay. Jeho vína pili vládcovia Japonska, turecký sultán, brazílsky cisár, belgický kráľ a podávalo sa aj na palube najluxusnejšej lode sveta Titanicu.

Prešporské (bratislavské) vína pili slávni ľudia – ochutnali ich známi hudobní skladatelia Beethoven, Liszt,

Rubinstein, či básnik Petöfi. Slovensko vyrába slávne tokajské vína. Nepili ich len králi, pápeži, prezidenti, ale aj prvý kozmonaut sveta Jurij Gagarin. O prvý zápis slovenského vína do svetoznámeho Wine spectatoru sa postaral Rizling rýnsky 2001 zo Chateau Belá.

V roku 2005 navštívili Slovensko americký prezident George Bush a ruský prezident Vladimir Putin. Červené cuveé President z Vrable sa podávalo pre Busha a Putinovi pripravili na stôl Frankovku modrú s Rizlingom rýnskym.

V roku 2008 prišla po prvý raz na Slovensko anglická kráľovná Alžbeta II. Na stole bol nielen radošínsky Klevner podávaný počas jej korunovácie pred 55 rokmi, ale aj Víno z Rače.

Ak ste na Slovensku a chcete vidieť a ochutnať súbor slovenských vín, môžete ich vidieť i ochutnať v Národnom salóne vín na Pezinskom zámku. K dispozícii je sto vín vždy z posledného vinárskeho ročníka.

Na zdravíčko!

(Pripravil A. M. Kuric)

Všetko má svoj čas a svoje miesto

Z času na čas sa stane, že zijdeme v nedel' u s manželkou a dcérami do kostola v centre mesta ku kapucínom. Aby som vám pravdu povedal, je tam páter, ktorý má nedel'nú sv. omšu nie dlhšiu ako 40 minút. Musím byť úprimný, aj dĺžka mi zodpovedá, a páčia sa mi aj kázne pátra Kreša, ktoré nie sú dlhšie ako 7 minút. No hoci sú tak krátke, netratia na kvalite a jasnosti. A často si aj nahrám jeho kázne, pretože sa mi páčia a sú také jasné a skvelé, že im každý môže rozumieť a nejako ľahko sa ukladajú na dušu a môžeš ich uplatňovať hneď.

Sme pred pôstnou dobou a kážeň, ktorú mal páter, bola zameraná, aby sa aj vonkajší spôsob života prispôbil obsahu zvesti, ktorá nás v tom období volá k tichosti, k skúmaniu nášho vnútra. V minulosti sa tento poriadok zachovával aj v celej spoločnosti. Mnohí sa na to pamätáme, ako to bolo v našich dedinách. Počas pôstu sa nekonali nielen svadby, ale ani zábavy. Všetko malo svoj čas a svoje miesto.

„Žijeme v dobe, ktorá je charakteristická búraním všetkých tradícií a hodnôt, ktoré nám zanechali predchádzajúce generácie. Nechcem týmto obhajovať všetky tradície, ktoré sa nám zachovali. Žiaľ, mnohé z nich majú pohanský pôvod, a teda ich zachovávaním sa mnohí vracajú k pohanstvu. Chceme však na základe tohto malého príkladu poukázať na vážny problém a zlé sme-

rovanie našej modernej spoločnosti. Chceme žiť bez hraníc, bez obmedzení. Môžeme cestovať a pohybovať sa bez obmedzenia. Veľké nákupné centrá majú rovnakú pracovnú dobu či je pracovný deň, alebo sviatok. Prostredníctvom internetu môžete podnikáť, kupovať a predávať kedykoľvek. Vytvorili sme si svet bez hraníc. Je to správne? Pýta sa dnes niekto a skúma, aké ovocie prináša život bez hraníc? Ešte v nedávnej minulosti človek pracoval, kým bolo svetlo. Noc bola na odpočinok, na spanie. Nenamáhal sa jeho zrak a človek si celkovo odpočinul. A keď vyšlo slnko, vstal a pracoval ďalej. Považujeme sa síce za vzdelanejších ako generácie pred nami, no žijeme múdrejšie? Lekári a psychológovia nás upozorňujú, že mnohé choroby sú dôsledkom nášho spôsobu života, tzv. životosprávy. Zavrhlí sme princíp, že Boh dal všetkému svoj čas. Všetkému dal svoj poriadok. Dodnes žasneme nad presnosťou dráh vesmírnych telies. Vedci nedokážu pochopiť základné vzťahy medzi časťami atómov, z ktorých je zložená živá i neživá príroda. Všetko sa riadi poriadkom, ktorý určil Boh. Preto máme aj striedanie ročných období, preto aj v živote človeka existujú obdobia – detstvo, mladosť, dospelosť a staroba. Ak to chceme miešať, nič dobrého nám nevznikne. Diet'a neunesie ťarchu zodpovednosti dospelého, starac sa zasa nevládze pohybovať obratne

ako diet'a. Ak chceme niečo urýchliť, alebo pomiešať, poškodíme sami sebe aj iným. Či chceme, či nie, k svojmu životu potrebujeme hranice, alebo, ak chcete, pravidlá, poriadok. Na našich cestách sa riadime pravidlami cestnej premávky. Vieme, aké povinnosti majú vodiči motorových vozidiel a aké majú chodci či iní účastníci cestnej premávky. Vôbec nezáleží na tom, aký silný mám motor, alebo aké sú účinné moje brzdy. Ktokoľvek si začne robiť, čo sa mu zachce, ohrozí iných i sám seba. Preto máme aj dopravnú políciu, aby svojvoľníkov trestala a bdela nad dodržiavaním poriadku na cestách. V Biblii čítame, že Boh je Bohom poriadku a pokoja. Aleister Crowley, ktorý je pokladaný za zakladateľa satanizmu, presadzoval pravidlo: Rob, čo chceš. Mám veľké obavy, že dnešná spoločnosť čoraz viac naberá tento kurz. Rob, čo chceš. Nakupuj, kedy chceš. Ži, s kým chceš... Ne nechaj sa nikým a ničím obmedzovať. Ved' ty, človeče, si sám sebe pánom. Je to skutočne tak? Zastavme sa a premýšľajme. Skúmame, kde všade konáme svojvoľne a sledujme, aké ovocie to prináša. Vráťme sa k Bohu, k Jeho dobrým princípom a hraniciam pre náš život. Poriadok prináša pokoj.“

Pred nami je pôstna doba. Skúsme nájsť času aspoň v tejto pôstnej dobe, ktorá je pred nami a zamyslíme sa nad kázňou pátra Kreša. Kde sme my tu.

(A. M. Kuric)

V centri a v centre nie je to isté

V neúplnom spojení ...v *Kultúrnom centri...* nás tentoraz zaujala nesprávna koncovka lokálu (6. pádu) centr-**i**. To preto, lebo podstatné meno stredného rodu **centrum**, ktoré sa skloňuje podľa vzoru **mesto**, v lokáli jednotného čísla má koncovku **-e**, a nie **-i**. Teraz heslo centrum vyskoľujeme: 1. pád centr-**um**, 2. pád centr-**a**, 3. pád centr-**u**, 4. pád centr-**um**, 6. pád centr-**e**, 7. pád centr-**om**. Presvedčili sme sa, že centrum v lokáli jedn. čísla má koncovku **-e**.

Heslo centrum má podľa Krátkeho slovníka slovenského jazyka 4 štyri významy: 1. stred, op. okraj, periféria: *centrum mesta, bývať v centre*, 2. ústredie: *sprisahanecké centrum; vydávať pokyny z centra*; anat.: *nervové centrum; centrum reči*, 3. stredisko: *výrobné, kultúrne centrum*, 4. ťažisko, stred: *centrum záujmu, pozornosti, centrum umeleckého života*. Ako vidno, ide o tretí význam, stredisko – *kultúrne centrum*. Neúplné spojenie zo začiatku okienka bude správne zniet' ...v *Kultúrnom centre...*

Teraz nás bude zaujímať, prečo sa autor pri skloňovaní tohto podstatného mena pomýlil. Asi preto, že existuje ešte podobné slovko – **center**, podstatné meno mužského rodu, ktoré sa skloňuje podľa vzoru stroj. Používa sa vo futbale a hokeji. Ide o prihrávku od pomedznej čiary do stredy, do priestoru pred súperovou bránou alebo miesto v strede útoku. V týchto významoch by lokál znel v centr-**i**.

Zhrnieme. Heslo centrum sa skloňuje podľa vzoru mesto a v lokáli jedn. čísla má koncovku **-e** (v centr-**e**), kým center je podstatné meno mužského rodu, skloňuje sa podľa vzoru stroj a lokál j. č. má koncovku **-i** (v centr-**i**).

(J. Širka)

Aktuality

Zaujímavosti, ktoré ste sa azda nezvedeli.

Áké divné návrhy, zákony, debaty počujeme v tieto dni u nás v rádiu, televízii a v novinách. O čom sa všetko a ako rozpráva, s akými argumentmi vystupujú protistojace tábory, všetko to počujeme každý deň. Bombardujú nás. Ako my reagujeme? Každý má právo počuť, rozmyšľať, posudzovať, uvažovať. Aby som vám poukázal, že to nie je problém iba u nás, ale v celej Európe, podávam Vám správu o udalostiach, ktoré sa udiali v januári vo Francúzku, zvlášť v Paríži.

V januári sa v Paríži udiala mimoriadna scéna – masy ľudí vyšli na ulice a protestovali proti plánovanému zákonu o manželstve a adopcii pre všetkých, ktorý predložila ministerka spravodlivosti Christiane Taubira.

Manifestácia bola reakciou na dlhodobé posúvanie hraníc v kultúrno-etických otázkach a na nový zákon, nazvaný Manželstvo pre všetkých, ktorý ľavicový prezident F. Hollande predkladal do francúzskeho parlamentu. Medzi jeho ciele patrí zavedenie manželstiev homosexuálov, umožnenie adopcií detí homosexuálnym párom a odstránenie pojmov „otec“ a „matka“ či „manžel“ a „manželka“ z úradných dokumentov, ktoré by mali byť nahradené už iba termínmi „rodič A“ a „rodič B“.

Odmietavá verejná diskusia a niekoľkomesačné protesty proti zákonu po celej krajine tak vyústili do jednej z najmasovejších akcií v histórii moderného Francúzska. Organizátori ju pomenovali Manifestácia pre všetkých a zúčastnili sa na nej skutočne svetozorovo aj etnicky rôznorodé skupiny od katolíkov, protestantov, židov, neveriacich po predstaviteľov a sympatizantov rôznych politických strán. Protestovať prišli aj skupiny homosexuálov, ktorí sú z LGBT lobistov pobúrení a zákon považujú za nezmyselný.

Parížom sa niesli transparenty s nápismi ako napr. *Všetci pochádzame z muža a ženy, Som dieťa, nie právo!, Nesiahajte na občianske manželstvo, Láska k manželstvu nie je homofóbia!, Rozdiely sú klúčom k existencii, Viem, odkiaľ som prišiel, pýtam sa, kam ideme.*

Môže sa povedať, že ide o prvú masovú manifestáciu vo veľkej západnej krajine, ktorá je rozdelená, pokiaľ ide o konkrétny vládny návrh. Ukazuje sa, že problém je veľmi akútny, pretože po prvýkrát došlo k tomu, že si právo zasahovať a meniť prvky prirodzenosti prihlasťuje moc.

Deti majú právo na otca a matku – najlepšie biologických, a ktorí sa vzájomne milujú. Dieťa sa rodí ako ovocie lásky medzi otcom a matkou a má právo poznať ich. Ak si homosexuálne páry

budú adoptovať deti, ktorým už tento základný fakt a cit od biologických rodičov bol odopretý, odoprie sa im ešte aj tá druhá (možno posledná) šanca na matku a otca! Adopcia nie je právo dospelých. Adopcia je tu pre deti, aby sa im „darovali“ rodičia, ktorí ich budú milovať. Žiaľ, táto koncepcia sa dnes postavila na hlavu.

Najimpozantnejšie hlasy popri katolíckych biskupoch prišli aj od iných konfesíí, ako napríklad od rektora veľkej mešity v Paríži Dalila Boubakeura a veľkého rabína Gillesa Bernheima. Bernheim dokonca napísal dokument

o otcovstve, materstve, zväzku medzi mužom a ženou a o „ich det'och“ (proti gender filozofii), ktorý vyzdvihol aj samotný pápež Benedikt XVI. Rabín pre katolícky denník La Croix okrem iného hovorí, „stratili sme praktický a teoretický úsudok o tom, čo je morálne.“ A preto sme neschopní čeliť kríze: „Liberálne západné demokracie sú zle vybavené proti kríze. Nie preto, že neriešia chudobu, ale preto, že si osvojili mechanizmy, ktoré upustili od morálky. Preto ich sociálne politiky sa stávajú čoraz viac technokratickými a len akousi prevádzkou. Vlády sa už

neopierajú o „pojmem dobra“, hovorí rabín, snažia sa nás len uspokojiť tým, čo je nám príjemné (a čo si môžeme dovoliť), dnešná politika a ekonómia už nemajú čo povedať ľudskej podstate. Je nevyhnutné, aby sme znovuobjavili tradíciu.“ Tieto slová by sme si mali vziať k srdcu aj my, aby sme predišli katastrofám, ktoré prinášajú „surrealistické“ socialistické vízie.

Aj my by sme si mali položiť otázku. Kde som tu ja, moja rodina, moje deti? Čo bude s mojou rodinou, s mojimi deťmi?

(Pripravil A.M.Kuric)

Turnaj v stolnom tenise ILOK OPEN 2012

Foto: V. Mudroh

Víťazi

V piatok 30. novembra 2012 sa zakončil už tradičný 13. po sebe turnaj v stolnom tenise ILOK OPEN 2012. Turnaj organizovali členovia športovej sekcie MS Ilok spolu so stolnotenismovým klubom ILOK. Turnaj sa začal 25. novembra a spolu sa zúčastnilo 27 hráčov. Tohtoročným šampiónom sa znovu stal Ivan Jakić, ktorý vo finálovom zápase zdolal Gorana Kolaka zo Šarengradu výsledkom 3 : 0, a tak úspešne obhájil

titul majstra. V boji o 3. miesto sa stretli dvaja bratia Mudrochovci, Róbert aj Igor a úspešnejší bol starší Igor, ktorý zdolal mladšieho Róberta, výsledkom 3 : 2. Aj tohto roku pre všetkých účastníkov a sponzorov bola pripravená chutná večera, ktorú pripravili kuchári MS Ilok a do tanca hrala a o dobrú náladu sa postarala skupina Alesis a Alesis junior.

(V. Mudroh)

Matica Slovačka Josipovac i likovna skupina „Kontrast“

pozivaju Vas
na svečano otvorenie
izložbe radova nastalih na
likovnoj koloniji 25.7.2012.g.
u Josipovcu

Otvorenie izložbe
će se održati 2.2.2013.
na galeriji hola OŠ Josip
Kozarac u Josipovcu
Punitovačkom s početkom
u 19,30 sati

DOBRODOŠLI!

Usilovný a úspešný náčelník okresu

Foto: A. Popovič

V strede náčelník Mirko Vavra

Pán Mirko Vavra čoskoro ukončí svoj druhý mandát na poste náčelníka okresu Punitovci. V období dlhšom ako sedem rokov, ako je pán Vavra na tomto poste, počet realizovaných projektov prevýšil očakávania občanov. Ťažko je tu pospomínať všetko, čo sa pozitívne riešilo počas jeho mandátu, a to vo všetkých oblastiach pôsobenia, tak v Josipovci, ako i na území celého Punitovského okresu. Starostlivosť o výstavbu obce bola na prvom mieste, ale v rovnakej miere sa snažil i podporiť rozvoj športu a kultúry, zaslúžil sa o úspešné riešenie problémov v oblasti poľnohospodárstva, ako i o pomoc pri výstavbe rodinných domov, poskytovanie štipendií pre študentov... Počas jeho mandátu bola veľmi úspešná spolupráca so školou a so Slovenskom, úspešne sa realizoval projekt podpory zamestnávania nezamestnaných a ešte hodne toho... Povoláním inžinier elektrotechniky, zároveň i dobrý informa-

tik, veľmi sa usiloval o to, aby mladým umožnil čím kvalitnejšiu informatickú výchovu. Tiež sa pričínal i o to, aby všetci občania Josipovca mali bezplatný prístup na internet a bezplatné používanie počítačov. Okres sa pričínal o dobrú informatickú vybavenosť Základnej školy v Josipovci. Malá miestnosť s počítačmi v rámci školy je prístupná každý deň všetkým občanom zdarma. Už dva roky okres na niekoľko mesiacov zamestnáva i mužov, i ženy, ktorí vykonávajú rozličné verejnoprospešné práce, a sú za to platení. Tí čo nemajú trvalé zamestnanie, na takýto spôsob majú možnosť niekoľko mesiacov v roku pracovať a zarobiť. Konkurzy na tieto práce vypisuje okres. Vďaka zamestnávaniu sezónnych pracovníkov obec sa krásne upravila a stále sa udržuje zdravé, čisté a pekné prostredie na území celého okresu. Náčelník Mirko Vavra spolu s výborníkmi sa zvlášť stará o potreby

najmladších. V podkroví školy je dobre vybavená škôlka a herňa a na zelených plochách sú detské ihriská vybavené príslušným zariadením. Vodné plochy, rybníky a kúpaliská sa bedlivo udrzujú, aby občania mali kde rekreovať a odchádzať na výlety. Vodovod a plynovod sú už tu a v nasledujúcich troch rokoch by mala byť vybudovaná i verejná kanalizácia. V súčasnosti sa v Josipovci upravuje a ohrádza dedinský cintorín.

Spoločenský dom v Josipovci má hodnotu viac ako 2 milióny kún, je už pod strechou, a teraz sa má pokračovať v druhej fáze výstavby. Najviac miestností v tomto dome budú mať Matica slovenská a hasičský spolok. Dozor nad týmito prácami vykonáva okres.

Na náčelníka okresu čaká i v budúcnosti mnoho práce. Teší nás, že neustal a že je pripravený pokračovať vo svojej práci i počas 3. mandátu.

(A. Popovič)

Seniori a juniori FK Omladinac obsadili 1. miesto

Foto: A. Popovič

FK Omladinac

Josipovskí futbaloví nadšenci môžu byť spokojní so skončením jesennej sezóny majstrovstva 2012/13.

Totíž josipovskí juniori a seniori sa umiestnili na prvom mieste rebríčka II. župnej ligy. Po krátkom oddychu zno-

vu riadne trénujú v školskej športovej hale. Už 15. februára 2013 pocestujú na Slovensko, kde pobudnú týždeň na prípravách, aby boli v čím lepšej forme v nadchádzajúcej sezóne majstrovstva. Najaktívnejší členovia FK Omladinac z Josipovca spolu s trénerom už dlhé roky odchádzajú na Slovensko na zimné prípravy, najčastejšie do kysuckého kraja – do Novej Bystrice a Čadce k svojim starým priateľom. Bystričania im okrem poskytovania pohodlného a výhodného ubytovania organizujú i futbalové zápasy, výlety a zábavy. Josipovskí futbalisti na takýto veľmi príjemný spôsob spoznávajú pravlasť svojich predkov. Nový tréner Vladimír Mihal-

Foto: A. Popovič

FK Omladinac

jevič trénuje tak pionierov, ako aj juniorov a seniorov. Juniorov na futbalové zápasy vedie Igor Smoljo, člen užšieho vedenia FK, ktorý je zároveň i pokladníkom klubu. Darko Kukučka, predseda klubu, na výročnom zhromaždení, ktoré

sa konalo 13. januára 2013, informoval všetkých prítomných o aktivitách FK Omladinac a výsledkoch v roku 2012. Medzi iným povedal, že je vystavaná terasa za podpory okresu Punitovci a začali sa i práce týkajúce sa legalizá-

cie objektov. Tieto práce vedie Mirko Vavra, predseda Punitovského okresu. FK Omladinac sa môže pochváliť tým, že má jedno z najupravenejších futbalových ihrísk v okolí. Hostinec a malá sála, ktorú josipovskí futbalisti dávajú do prenájmu, prinášajú dobrý finančný zisk, z čoho sa financuje pôsobenie FK Omladinac.

Členovia FK Omladinac si na ďalšie obdobie vytýčili hlavnú úlohu, a to je, aby sa i v nasledujúcej sezóne udržali vo vyššom rangu. Majú na to všetky predpoklady.

(A. Popovič)

Slovenské výročia v roku 2013

Budova Matice slovenskej

Rok 2013 je z viacerých aspektov slávnostný.

Jedným z najdôležitejších výročí bol dozaista vznik samostatnej Slovenskej republiky. Pred dvadsiatimi rokmi, 1. januára 1993 sa rozdelila česko-slovenská federácia. Spoločný štát Čechov a Slovákov vznikol po rozpade Rakúsko-Uhorska. S tým súvisí dynamický rozvoj slovenského jazyka, umenia, literatúry, kultúry a teda aj oživenie Matice slovenskej, ktorej činnosť bola pozastavená v roku 1875. Mimochodom rakúsko-uhorská monarchia zanikla presne pred 95 rokmi. S týmto výročím súvisí aj prijatie Deklarácie slovenského národa v Turčianskom Sv. Martine.

Ďalšie výročie sa týka spomínanej kultúrnej ustanovizne Matice slovenskej, ktorá 4. augusta 1863, teda pred

150 rokmi usporiadala prvé valné zhromaždenie. Vznikla na tisície výročie príchodu Konštantína a Metoda na Veľkú Moravu. Vtedajšie vládnuce kruhy však v roku 1875 prerušili jej činnosť. V priebehu sotva 12 ročného pôsobenia Matica slovenská zohrala v dejinách slovenského národa významnú úlohu. So svojimi podujatiami a publikáciami prispela k rozvoju slovenskej umeleckej tvorby a kultúrneho života. Jej prvým predsedom bol Štefan Moyses, ktorý urobil všetko preto, aby sa sviatok Cyrila a Metoda svätých 5. júla.

Keďže sme spomenuli veľkomoravské obdobie, poznamenávame, že v roku 863 (podľa tradície 5. júla, ktorý je na Slovensku štátnym sviatkom), teda pred 1150 rokmi, prišli na Veľkú Moravu solúnski bratia Konštantín a Metod. Títo

misionári sa považujú za zakladateľov slovenskej vzdelanosti: zostavili prvé slovenské písmo (hlaholiku); vytvorili prvý slovanský spisovný jazyk (stárosloviencinu); vytvorili prvú slovanskú prekladovú a pôvodnú tvorbu. Založili tzv. *Veľkomoravské učilište*, v ktorom sa vychovávali budúci slovanskí kňazi. *Rok svätého Cyrila a Metoda* sa končí v júli 2013 slávnosťou v Terchovej, kde stojí najväčší slovenský kostol zasvätený ich pamiatke. 5. júl je od roku 1994 vyhlásený aj za Pamätný deň zahraničných Slovákov.

V roku 2013 si pripomenieme aj jubileá významných slovenských osobností, ako napríklad 325. výročie narodenia a 300. výročie úmrtia Juraja Jánošíka, 220. výročie narodenia Jána Kollára, 200. výročie úmrtia Antona Bernoláka, 200. výročie narodenia Samuela Tomášika, 185. výročie narodenia Pavla Dobšinského, 160. výročie narodenia Jozefa Škultétyho, 150. výročie narodenia Jána Čajaka st., 125. výročie narodenia Martina Rázusa, 115. výročie narodenia Jána Smreka, 110. výročie narodenia Fraňa Kráľa, 105. výročie narodenia Maše Hal'amovej, 100. výročie narodenia Dominika Tatarku, 90. výročie narodenia Kristy Bendovej a 80. výročie narodenia Jána Lenča. (A. M. Kuric)

Juraj Jánošík ľudový hrdina

(asi 25.1.1688 – 18.3.1713) Máloktorá osobnosť na Slovensku je opradená toľkými legendami a povestami ako Juraj Jánošík, po ktorom sú pomenované kdejaké skaly, horské masívy na strednom Slovensku, ale napríklad aj folklórne slávnosti a v rodnej dedine stojí jeho socha v nadživotnej veľkosti. Stal sa legendárnym hrdinom ľudových rozprávok, povestí, piesní a tancov, ale i vďačným námetom pre spisovateľov, hudobných skladateľov, maliarov, tvorcov filmov, divadelných hier či muzikálov. Podľa legiend, povestí, románov, filmov bol Jánošík úspešný zbojník, ktorý bohatým bral a chudobným rozdával. Zdá sa, že pravda je trochu iná: Jánošík bol zbojník, akých chodilo po Slovensku v tom čase hocikolko. Aj s rozdávaním chudobným je to dosť neisté, v zápisnici zo súdu, ktorý prešetroval jeho zbojstvá, sa o ničom takom nehovorí. V jednej výpovedi sa priznal, že niektoré ulúpené veci rozdal dievčatám a ženám v Terchovej a v okolí, čo niektorí chápali skôr ako protislužbu. Otázny je aj Jánošíkov poklad, ktorý má byť dodnes zakopaný kdesi v lese, ale k väčšej koristi sa nemal kde dostať. Zbojníci si v tom čase na bohatých netrúfali, zväčša prepadávali iba zemanov a kupcov, občas nejakého baróna a tí pri sebe nenosili veľké bohatstvo a už vôbec neprevážali truhlice plné šperkov či dukátov, ako to vidieť vo filmoch o zbojníkoch. Juraj Jánošík vraj počas mučenia povedal, že kdesi pod jedľu zakopal akýsi lup, ale nemusí to byť pravda, lebo mučenie bolo kruté a priznanie sa bralo ako poľahčujúca okolnosť. Ak je niečo na tom pravdy, bolo to nanajvýš pár zlatiek, pretože počet prepádov bol už vtedy známy a o žiadnom veľkom lupe sa nehovorilo. Ďalším veľkým mýtom je Jánošíkovo polapenie. Nie je pravda, ako hovorí legenda, že mu podhodili pod nohy hrach, na ktorom sa pošmykol. Zatkli ho

u kamaráta Tomáša Uhorčíka, ktorý bol pred Jánošíkom zbojníckym kapitánom. Vyše tridsať drábov z liptovskej sedrie obkolesilo dom Tomáša Uhorčíka, ktorý v Klenovci žil usporiadaným životom pod menom Martin Mravac, a poľahky ich obidvoch chytili. Bolo to na jeseň 1712. Potom Jánošíka uväznili v Hrachove, ale podarilo sa mu podplatiť stráž a ujsť. Začiatkom roku 1713 ho opäť chytili a uväznili v kaštieli Vranovo v Liptovskom Mikuláši-Palúdzke. Stoličný súd ho odsúdil na smrť obesením na hák. Obvinili ho, že sa stal vodcom zbojníkov, kradol a zbíjal. Počas vyšetrovania a pri mučení Jánošík na otázky neodpovedal. Jeho obhajca vyvrátil obvinenie z vraždy a ako poľahčujúcu okolnosť uviedol nízky vek (Jánošík mal iba 25 rokov) a krátky čas zbojníčenia. Napriek tomu liptovský súd rozsudok smrti vyniesol a Juraj Jánošík bol 18. marca 1713 popravený. Kto bol vlastne ten ospevovaný legendárny Jánošík? Ani historici doposiaľ celkom nezodpovedali túto otázku. Potvrdilo sa, že sa narodil v Terchovej, lebo na fare vo Varíne sa zachoval zápis o krste. Jeho rodičia boli chudobní poddaní a ich deti museli od malička pracovať na poddanskom hospodárstve. Roku 1706 mladý Juraj narukoval a dva roky slúžil v armáde Františka II. Rákociho, neskôr sa pridol na stranu cisárskej armády, v ktorej vykonával aj strážnu službu na Bytčianskom zámku. Tam sa zoznámil so zbojníckym kapitánom Tomášom Uhorčíkom. Po nejakom čase sa síce vrátil domov, ale keď sa podarilo Uhorčíkovi utiecť z väzenia, vyhľadal ho a nahovoril na zboj. Jánošík bol mladý, šikovný a po zložení zbojníckej prísahy mu dal Uhorčík viesť zbojnícku družinu na Kysuciach. Hôrni chlanci pod jeho velením zbíjali šľachticov, bohatých mešťanov a kupcov na severnom Slovensku, v Poľsku, v Sliezsku a na Morave. V zime sa zvyčajne roz-

chádzali, a aby ich nechytali, často menili miesta svojho pobytu. Stáročia vytvárané legendy o Jánošíkovi sa ťažko vyvracajú, ale treba si uvedomiť, že v tej dobe zbojníctvo patrilo k rozšírenej forme protifeudálneho odporu utláčaného ľudu. Preto v ľudových predstavách i neskôr zbojnícki vodcovia symbolizovali bojovníkov za právo a spravodlivosť. Postava Jánošíka burcovala slovenských ľudí vždy, keď sa ocitli na dejinných križovatkách, a to, či chceme alebo nie, dodnes pretrváva. Jánošík navždy zostane pre Slovákov legendou a národným hrdinom. Pre jeho spropagovanie vo svete veľa urobili viacerí umelci. Jánošíkovská tematika rezonuje napríklad v básňach Janka Kráľa, Sama Chalupku a predovšetkým Jána Bottu. Známe sú aj niektoré romány o Jánošíkovi a obrazy popredných slovenských maliarov (J. Alexy, M. A. Bazovský, M. Benka, L. Fulla, F. Stefunko, K. Sokol a iní), ktorých námetom bol zbojnícky kapitán. Ani poprední slovenskí hudobní skladatelia neobišli túto vďačnú tému - J. L. Bella zložil kantátu *Svadba Jánošíkova*, B. Urbanec *Zbojnícky tanec* a J. Cikker operu *Juro Jánošík*. Preslávil ho i známy muzikál *Na skle maľované* a viacero filmov – už roku 1921 nakrútili o Jánošíkovi film bratia Siakel'ovci, roku 1936 Martin Frič a začiatkom šesťdesiatych rokov minulého storočia Pavol Bielik.

Život Jánošíka bol podrobne opísaný, ale nikto presne nezistil, kde je pochovaný. Podľa odborníkov telá odsúdených zvyčajne zakopávali pri šibenici alebo v blízkom okolí. Niektorí historici pripúšťajú, že Jánošíkovo telo dali rodine. Ak by to tak bolo, pochovali ho niekde pod plotom dedinského cintorína, lebo zbojníkov nemohli pochovávať s ostatnými ľudmi. Možné je i to, že miesto posledného odpočinku našiel na malom kuruckom cintoríne, kde pochovávali povstalcov z Rákociho armády. Tento malý cintorín sa nachádzal v dedinke Čermice, ktorú pri výstavbe nádrže Liptovská Mara zatopila voda. Je teda celom možné, že odpočíva na dne priehrady, do ktorej Váh nesie vody až spod Kriváňa. Nech je to akokoľvek, legendárny Jánošík bude na Slovensku žiť v spomienkach naveky.

(Pripravil A. M. Kuric)

Vďačný psík Boby

Foto: M. Dasović

Čierny jazvečík Boby je veselý a úžasne vďačný psík. Pre túto svoju šľachetnú vlastnosť sa jeho najlepší priateľ deväťročný Janko už mnohokrát naňho nahneval. Boby to nechápal, veď mu z každej nočnej potulky priniesol peknú odmenu a koristiť zakaždým svedomite uložil ku dverám. Boli to veci najrozličnejšieho druhu: kus slaniny, prepichnutá (ale ešte vždy dost' súca) lopta, plastová fľaša, kvetináč (rozbítý, ale preto ešte vždy rozkošný), krásne ružové igelitové vrečko, štipce na bielizeň... A akú odmenu dostal? Žiadnu. Janko nielenže sa darom nepotešil, ale sa ešte zakaždým i roztrpčil. Jedného rána Boby pred dvere priniesol utešený darček – bielu športovú bavlnenú ponožku a netrpezlivo vyčkával na Jankovu reakciu. Aké to bolo rozčarovanie pre dobrého psíka! Janko sa pančuche nepotešil ani za mačňný máčik, dokonca ho ešte i vyhrešil. Boby už zúfal... K tomu, Jankovi rodičia sa hnevali ešte viac. Nazlostená mama svojmu jedináčikovi pohrozila: – *Janko, už mám toho dost'!* Zanesieš toho lapaja do útulku pre psov a hotovo! *Nechcem mať oštary so susedovcami.* Keď to Boby počul, od strachu mu krv stuhla v žilách.

Susedov pes Max mu o tom útulku pre psov narozprával desivé veci...

Boby rozhutoval a rozhutoval celý deň... až konečne prišiel veci na koreň! Už vedel, čím poteší Janka! Všimol si totiž, že si ľudia veľmi radi obúvajú kadečo na svoje nohy, a to tak v zime, ako aj v lete. Ani najmenej tomu nerozumel, on sám by si nikdy tak nohy dobrovoľne nespustal...

Už nasledujúce, pondelkové ráno Boby priniesol krásnu ligotavú červenú papuču až z tretej ulice a uložil ju na staré miesto, rovno ku dverám. Keď Janko otvoril dvere, v tom istom čase Jankova mama skríkla z kuchyne: – *Janko, pozri, či ten pes znovu niečo nedotiahol!* Janko papuču bleskurýchlo schoval za chrbát: – *Nie, mama, nič nepriniesol. Vidíš, že je náš Boby celkom slušný psík!* – povedal a neskôr papuču uložil do pivnice. Boby sa nesmierne potešil! Uzavrel, že sa Jankovi tento jeho dar predsa len zapáčil a že ho schoval len preto, že nechcel, aby sa mama naňho hnevala. Preto v utorkové ráno Boby Jankovi priniesol modrú plyšovú papuču, v stredu ráno ku dverám uložil zelenú rybársku čizmu, vo štvrtkové ráno sa snažil Janka potešiť ligotavou hnedou šnurovanou topánkou a v piatok ráno ho prekvapil krásnou bielou športovou teniskou s protišmykovou podrážkou.

A Janko? Ten sa stále tváril, že je mrzutý, ale predsa všetky tieto jeho dary bedlivo uskladňoval v pivnici... Po niekoľkých týždňoch, a bolo to práve v jedno mrazivé piatkové ráno, keď Boby priniesol krásnu ružovú huňatú čizmu s trblietajúcimi striebornými flitrami a korálikmi, až zo štvrtej ulice, čizmu našiel Janko, ale Jankova mama... – *To-muto je teraz koniec!* – prísne vykrikla. Z domu sa ozýval krik rozhnevaných Jankových rodičov. Boby mal veľké obavy – tak o Janka, ako aj o seba a rozhutoval, či sa naozaj splní tá strašná hrozba a zanesú ho do útulku... úúú... Od veľkého strachu Boby v tú noc ani neopustil dvor a veľmi sklúčene vyčkával, čo to teraz len bude...

Keď svitlo sobotné ráno, Jankov otec vyniesol drevený stôl na ulicu a Janko na ten stôl povykľadal všetky klenoty z pivnice – bola tu celá Jankova bohatá kolek-

cia obuvi, o ktorú sa zaslúžil vďačný psík Boby. Prichádzali susedovci, ale i ľudia z druhej, tretej, až i štvrtej ulice, pozorne si to obkukávali a niektorí si obuv i odnášali a pritom sa usmievali, tľapkali Janka po pleci a d'akovali mu. Jankova tvár bola celá rozžiarená od radosti. Boby veselo brechal a krútil chvostom ostošest'. Teraz už vedel, že jeho úsilie nebolo nazmar a v duchu si svätosväte sľúbil, že sa odteraz bude usilovať ešte viac. A to tak, aby Janko čoskoro na ulici mohol opäť usporiadať takúto vydarenú výstavu obuvi, na ktorej budú tie najnovšie trendové modely na nadchádzajúcu sezónu jar/leto 2013. Akú len potom slávu zažije jeho Janko!! (B. Dasović)

Viete že:

Najkratšia vojna sa odohrala v roku 1896. Zanzibar sa vzdal Británii po 38 minútach.

Najdlhší film, *Liečba Nespavosti* (1987), trvá 87 hodín.

Samček koníka morského privádza na svet mláďatá, nie samička.

Počas druhej svetovej vojny trénovali Američania netopiere na zhadzovanie bômb.

Najznámejšie slovo na planéte je OK, druhé je Coca-cola.

Eskimáci používajú chladničku na to aby im nezamrzli potraviny.

Vlajka Líbie ako jediná na svete pozostáva z jednej farby (zelenej).

Na výrobu 500 mililitrov medu musia včely obletieť cca 5 miliónov kvetín.

Oko pštrosa je väčšie ako jeho mozog.

Na Mount Evereste nie je možné uvariť vajčko na tvrdo.

Žiaci základných škôl v Nórsku nedostávajú známky.

Názov populárnej čokolády Milka je vlastne skratka? Tvorcovia názvu vtípne spojili dve nemecké slová - Milch (mlieko) a Kakao (kakao) - tak vzniklo slovo Milka.

Keď sa pokúsíte mať pri kýchnutí otvorené oči, môže vám ich vytlačiť z hlavy. (Pripravil A. M. Kuric)

Vystúpenie na 4. zimnej noci

V organizácii Turistického združenia a mesta Našice v piatok 1. februára 2013 sa v hoteli Park v Našiciach konala v poradí štvrtá tohtoročná Zimná noc, na ktorej sa početnému obecnstvu predstavili členovia SKUS-uFraňa Strapača z Markovca všetkých troch folklórnych skupín (tanečná, spevácka a hudobná), ktoré pôsobia v rámci tohto spolku. Folklórny večierok krásnou hrou na fujare otvoril jediný mužský fujarista v Chorvátsku náš Mario Čik. Medzi početnými divákmi bol i našický primátor Krešimir Žagar. Pred samým začiatkom folklórneho programu sa obecnstvu prihovorili a o činnosti nášho SKUS-u stručne hovorili: predseda SKUS-uFraňa Strapača Mirko Kubaša, predsedníčka MS Markovec Ana Mirković a tajomník Ivan Hanjižar.

Z bohatého folklórneho repertoáru SKUS-uFraňa Strapača bolo veľmi ťažko vybrať len asi desať choreografií pre tento folklórny večierok. Vedúci ta-

FS MS Markovec, detská skupina

nečných skupín Ivan Hanjižar pre tohtoročný folklórny večierok zvolil atraktívne tance z Myjavy, Zemplína, Šariša a Horehronia. Tieto krásne tance s veľkým úspechom predviedli členovia všetkých troch tanečných skupín markovského spolku a deti; veľmi dynamické a zaujímavé detské hry. Kým sa tanečníci po skončení tanci za javiskom ponáhľali čím skôr pripraviť pre svoje

nasledujúce vystúpenie, prezliekajúc sa do rozkošných slovenských krojov, ktoré prezentujú určitý slovenský kraj, speváčky SKUS-u Fraňa Strapača na javisku sa pod odborným vedením Nady Berešovej predstavili známymi slovenskými ľudovými piesňami. Markovské speváčky sprevádzala hudobná skupina SKUS-u Fraňa Strapača pod odborným vedením Gorana Brkića. Na záver programu predviedli sme dve veľmi populárne choreografie, Disco ľudovky a Cigánsky tanec, ktoré podpisuje, ako aj početné iné vydarené choreografie naša vedúca a choreografka Branka Baksa. Týmto veľmi úspešným vystúpením sme zároveň našej Branke gratulovali k narodeninám. Po skončení programu ešte dlho sme sa pri speve a tanci veselilo spolu zabávali v miestnostiach našej Drevenice.

(V. Baksa)

Foto: V. Baksa

Foto: V. Baksa

FS MS Markovec

Počúvajte vysielanie po slovensky Rádía Osijek každú nedeľu o 19.40
Počúvajte vysielanie po slovensky Rádía Našice každú stredu o 18.15
Počúvajte vysielanie po slovensky Rádía Đakovo každý utorok o 19.30
Počúvajte vysielanie po slovensky Rádía Ilok každú sobotu o 12.00
Počúvajte vysielanie po slovensky Rádía Slatina každú sobotu o 18.00

Honorárny konzulát Slovenskej republiky v Osijeku, Sunčana 20, tel. 031-212-056
Úraduje v pondelok, stredu a piatok od 13. do 15. hodiny

Slovenské kultúrne centrum Našice, Braće Radića 68, tel: 031-611-914

ISSN 1330-0512

9 771330 051000

www.savez-slovaka.hr